Przesyłka opłacona ryczałtem

N. 27 (33) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. birželio mėn. 29 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9—2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks., 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat.
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Tėvai ir vaikai.

Garsusis rusų rašytojas Turgieniev'as savo romane „Tėvai ir vaikai" (Otcy i dieti) nupiešė skirtumus, kurie randasi tarp tėvų ir vaikų, o ypač einančių mokslus. Tame romane yra labai liūdnų scenų, kai mokyti vaikai nemoka ar net ir nesugeba prisitaikyti prie savo senųjų tėvų, kurie, nėję jokių mokslų, nemokyti gyvena kitu gyvenimu, senu. Be abejo, kiekvienam galvojančiam yra aišku, kad mokytam su nemokytu susikalbėti dažnai yra sunku. Kas pirmam aišku, suprantama, tas antram neįmanoma. Arba kas antram yra gerbtina, šventa, tas pirmam rodosi juokinga. Ir todel suprantama, kad del to dažnai kyla nesusipratimų, o retkarčiais ir labai aštrių.

Tokios mintys man ateina galvon pradedant rašyti apie besiartinančias atostogas, kai šimtai, tūkstančiai moksleivių po vargingų mokslo metų sugrįš kuriam laikui sodžiun, pas savo tėvelius gimines. Todel naudodamasis ta proga aš ir noriu šioje vietoje paliesti moksleivių laiko praleidimo vasaros atostogose klausimą. Pirmon galvon man rūpi mūsų lietuvių moksleivija. Buvo laikai ir tai nelabai senai, kad mokytis galėjo tik turtingieji; kai tuo ta pu biednuomenė, kaip sodžiaus, taip ir miestų dirbo tik juodą darbą nematydama šviesesnės gyvenime valandėlėi, varge gimdavo, skurde augdavo, sunkiai dirbdavo ir visų apleistas pusbadžiai mirdavo. Bet ačiū Aukščiausiajam, tie vargo žmonių paniekos laikai jau baigiasi ir reikia manyti ant visados. Po truputį ir vargo surakintiems žmoneliams ėmė šviesti geresnio rytojaus aušrelė, atsirado viltis pakelti amžiais mindžiotą garbę, tapti žmonėms.

Ir jeigu kitos tautos, mažesnės tautos, atjautė skaudžiai atsikėlimo sunkumą, tai mūsų, lietuvių tauta juo labiau. Juk pasiklauskime mūsų tėvų, senelių, proseneliių. Kokių jie baisybių papasakoja. Tiesiog plaukai ant galvos stojasi klausant. Tat kiek tai reikėjo pasišventimo, kantrybės. O tačiau ištvėrėme, iškentėjome, ir pradėjome busti. Kas mus pakėlė iš miego, kas pažadino prie darbo? Mūsų ūkininkų sūnūs ir dukters, pradėję eiti mokslus. Lietuvą prikėlė iš grabo, iškovojo jai laisvę mūsų liaudies apšviestesnieji sūnus. Štai kodel brangus yra mums lietuvio ūkininko sūnus ar duktė einą mokslus. Brangūs jie ypač čia, Vilniaus krašte, kuriam gal ne greit dar išauš rytas.

Ir mes matome, kad metei į metus mūsų moksleivijos skaičius didėja, mūsų dvasinės ir kultūrinės jėgos auga, bujoja. Tai malonu, tai džiaugsminga. Mūsų moksleivija džiaugiasi netik tėvai, giminės, džiaugiasi jais visų labiausiai tauta.

Bet iš kitos pusės jaučiu pareigą tarti porą žodžių ir pačiai mūsų moksleivijai. Jau minėjau, kad buvo laikai, jog galėjo mokytis ten turtingieji. Dabar gi mokosi visi, kas tik gabumus turi; kas, gali mokytis. Ir todel tie, kurie šiandieną sėdi mokyklos suole ir tai savos, lietuviškos mokyklos suole, tie yra laimingi, tie išrinktieji. Bet Kristus sako: **„kam daug duota, iš to bus daug ir pareikalauta"**. Šiuos žodžius privalėtų įsidomėti mūsų moksleivija ir iš jų padaryti reikalingų išvadų.

Kokios tos išvados? Pirmiausiai santykis su tėvais. Negalime nė valandėlės užmiršti, kad tėvai yra mūsų gimdytojai, kuriems privalome nemažesnę turėti meilę, negu jie mums turėjo. Bet ir to maža. Tėvų troškimas yra vienas, kad jų vaikai būtų jiems paguoda, kad išaugtų į žmones ir, kad tuo būdu būtų jiems atlyginimas už auginimą ir auklėjimą. Dėja. Dažnai matome ką kita. Dažnai paaugę vaikai jau gėdinasi tėvo vadinti tėvu, motynos motyna. Jau ima su panieka vadinti „senis" ir „senė". Jeigu taip elgiasi tamsūs, nemokyti vaikai, tai dalykas dar ne taip baisus, nors taip pat nepateisinamas, bet jeigu panašiai elgiasi einą mokslus vaikai, tai stačiai nėra žodžių tai piktadarybei pasmerkti. Taigi šioje vietoje aš ir noriu atkreipti domę į mūsų moksleiviją, kad ji sugrįžusi vasaros atostogoms sodžiun, pas tėvus pasistengtų taip sutvarkyti savo santykius su gimdytojais, kad nebeliktų nė mažiausio nesusipratimo, kad tėvams suteiktų ne ašarų ir liūdėsio, bet linksmumo ir džiaugsmo. Kad tą gražų tikslą įvykdžius, reikia visų pirma nesididžiuoti klastingai iš savo mokslo, negalima juoktis netik iš tėvų nemokslo, bet ir iš nemokytų draugų ar draugių. Reikia taip pat pasirūpinti kaip galima ir kiek galima padėti tėvams darbe, nesigėdinti paimti dalgės, grėblio ar arklo į rankas. Tas turės dvejopą naudą: ir tėvams duos malonumo ir sveikatą savo pataisysi. Taigi vienas iš mūsų norų ir linkėjimų brangiajai mūsų moksleivijai, vykstančiai atostogosna yra tas, kad tarp jos,—būsimos lietuvių inteligentijos, ir senų tėvelių, davusių savo vaikams galimybės mokytis, viešpatautų nuoširdžiausias sutikimas ir meilė.

Bet tai dar ne visa. Gyvename tokius laikus, kad vienas turi dirbti už kelis. Gal tas žinoma ir nenormalu, bet jeigu nenorime būti aukomis, jei esame pasiryžę nepasiduoti svetimoms bangoms, privalome įtempti visas savo jėgas. Ir čia pirmose eilėse turi būti lietuviai šviesuoliai, o jų skaičiuje ir moksleiviai. Atminkime, kad sodžiuje, iš kur esame kilę, yra labai daug mūsų draugų ir draugių, kurie nemoka nė skaityt. Ar galime jų šalintis? Niekuomet. Lietuvių moksleivių pareiga yra netik, kad nesišalinti nuo nemokytų draugų ir draugių, bet su jais bendrauti, sulig galimybės dalytis su jais savo mokslo žiniomis. O jeigu galima, tai kaip nors reikia stengtis arba ir pasižadėti bent kelis draugus per vasarą išmokyti skaityti. Tai būtų gražus ir naudingas darbas. Sunku šiandieną gyventi pasaulyje aklam ir tamsiam žmogui, tat duokime, kam tik galime ir kur galime šviesos, išmokykime bent skaityti. Be abėjo tai sunkus dalykas, bet nereikia jo nusigąsti. Išmokyk nors atitrauktu laiku draugą ar draugę skaityti, supažindink jį su knyga ir laikraščiu, o jis tau bus dėkingas visą amžių, gi tėvynė turės kas kartas daugiau apšviestesnių žmonių.

Taigi trumpai suėmus, reikia pasakyti, kad šaly gerų santykių su tėveliais, mūsų moksleiviai privalėtų kur galėdami šalinti analfabetizmą, skleisti lietuviškos knygos ir lietuviško laikraščio pamėgimą kaimynų tarpe. O juo labiau atsiminus, kad šiemet sueina 25 metai nuo mūsų spaudos atgavimo. Tas sukaktuves geriausiai paminėtūmėm, jeigu visoje Rytų Lietuvoje išplatintūmėm kuo daugiau mūsų spaudos.

Ir galop dar pora dalykėlių.

Einant tautiniam susipratimui pirmyn, šiandieną sodžiuose dažnai rengiamos pramogos, viešieji vakarai. Ir čia lietuvių moksleiviai turi gražios progos prisidėti prie bendro tautinio darbo ir visame kame būti sodiečiams pavyzdžiu.

Belieka dar vienas klausimas. Daug kur mūsų sodžiuose vistik eina ištautėjimas. Tai pabrėžiame su širdgėla. Yra vietų, kurių išgelbėti nebeliko jokios vilties. Todel reikėtų gelbėti nors tai, kas galima. Čia turiu galvoje mūsų dainas, pasakas, mįsles, priežodžius prietarus. Daug tų dalykų moka mūsų seneliai, kurių vaikai vietomis jau lietuviškai nesupranta. Jei nespėsime viso to surašyti, žus amžinai. O juk tai darbas nesunkus. Užrašykime tik taip, kaip jie kalba, kaip dainuoja, kaip taria—nieko nepridėdami ir nieko neatimdami. O tai bus didelis darbas lietuvių mokslui. Beto rašant pravartu būtų pažymėti vietų vardai, sodžiai, kiek juose yra gyventojų dar kalbančių lietuviškai, kiek jau nemokančių ir t.t... Sakau, visa tai turi savo reikšmę, svarbumą.

Štai ir yra pluoštelis minčių, pareikštų norų mūsų brangiajai moksleivijai, vykstančiai vasaros atostogoms į Rytų Lietuvos kampelius.

Mirūnas.

Apie tautininkus.

Birželio mėn. 15 ir 16 dienas buvo tautininkų sąjungos skyrių atstovų metinis suvažiavimas. Pats suvažiavimas nebuvo stambiomis raidėmis išreklamuotas, kaip kad kartais kitų suvažiavimų yra įprasta. Ir taip susirinko nelauktai gausingas skyrių atstovų skaičius: 227 atstovai. Kam suvažiavime teko būti, tas negalėjo nepastebėti keletos, mūsų manymu, gana svarbių suvažiavimo charakterio bruožų. Tuos bruožus mes čia ir norėtumėm, kad ir apskritai, peržvelgti.

Pirmiausia visą suvažiavimą dažė be galo maloni spalva: visų dalyvių kilni kūrybinė valstybinė dvasia Iš šalies suvažiavimo eigą sekančiam labai buvo malonu pastebėti, kad suvažiavimo darbai buvo nukelti į antpartinio darbo sritį. Su pasigėrėjimu teko klausyti entuziastingų suvažiavimo dalyvių kalbų, ieškančio kelio, į viso krašto, visos lietuvių tautos gerovę. Tautininkai, žmonės šiandieną laikydami savo rankose valstybės vadžias, galėtų reikalauti, kaip ne kartą kitų partijų yra buvę padaryta, savo sąjungai bet kokių privilegijų, galėtų ieškoti dabartinėse gyvenimo aplinkybėse lėšų savo sąjungai stiprinti. Partinėmis akimis žiūrint juk tai būtų visai natūralus dalykas. Tačiau, malonu konstatuoti, per visą suvažiavimo laiką to neteko nė trupučiuką pastebėti. Tautininkus visada skyrė ir skirs nuo kitų Lietuvos partijų, nes, kaip savo vardu taip ir savo dvasia, iš tikrųjų tautininkai ir nėra partija, o visų tauriųjų Lietuvos sūnų sąjunga.

Tautininkai šiame suvažiavime parodė didelio valstybinio subrendimo. Per visą suvažiavimo laiką nebuvo tarta nė vieno griežto pajuokiančio žodžio kitoms partijoms, — antraip, buvo matyti tautoj esančio įstikinimo atspindys, kad galop, ir kitos partijos, vėliau ar anksčiau, įstikins, jog į valstybinius reikalus negalima žiūrėti per partinius akinius.

Tokia tikrai šeimininkiška nuotaika suvažiavime yra didelio valstybinio subrendimo ženklas. Dar daugiau, net geros suvažiavimo bendros valios pažymys. Palyginti su kitų partijų buvusiais tokiomis aplinkybėmis suvažiavimais tai yra šviesus reiškinys. Tik atsiminkim, kaip per tokius suvažiavimus dabartinės opozicijos, kai jie buvo pozicijoj, buvo šaukiama, kad reikia „kirsti iš dešinės ir iš karės!"

Šie tautininkų suvažiavimo charakterio bruožai yra mūsų valstybinio gyvenimo gerėjimo reiškiniai. Jie rodo, kad tautininkai žiūri, į savo darbą tikrų šeimininkų, o ne laikinų nuomininkų akimis. Be to, matyti, kad krašto valdžios vadžios yra tvirtose rankose, nepaisant, kad tiek vidaus ir išorinių sunkumų paskutiniais metais teko krašto šeimininkams patirti. Juk paprastai silpnas tik rėkia dėl menkiausio pavojaus. Jei Lietuvos laivo likimo vairas ir toliau bus tokiose rankose, tai netenka abejoti, ka Lietuvos ateitis yra tikra.

„Liet. Aidas"

Iš lietuvių gyvenimo Latvijoje.

Birželio 15 d. Rygos lietuvių gimnazijoje buvo didelė šventė, nes tą dieną išskrido į platų pasaulį trečiasis jos spiečius — III-iji abiturientų laida. Rodos, kas čia nepaprasto, jeigu tai atsitinka kiekvienoje gimnazijoje ir kiekvienais metais? O tačiau tai yra svarbus kiekvienai gimnazijai įvykis ir ypač Rygos lietuvių gimnazijai, kuri dar tik 6 metus atgyveno, eidama prakaituotu ir gana nelengvu materialiniu atžvilgiu šviesiu keliu. Todel kiekvienas jai baigęs moksleivis ir tapęs abiturientu jai yra brangus, ji džiaugiasi jo laimėtu atestatu ir su dideliu nuoširdumu švenčia tą dieną, kai išleidžia juos laisvai dirbti visuomeninį ir kultūrinį darbą. Gražiai beržėliais papuoštoje gimnazijos salėje įvyko abiturientų aktas, kuriame dalyvavo: Lietuvos Ministeris Br. Dailidė su žmona, Švetimo Ministerijos atstovas p. Ozolinš, Latvių Lietuvių Vienybės pirmininkas inž. J. Ryteris, Universiteto prof. Plakis, Lietuvos Konsulas V. Gylys ir visi gimnazijos mokytojai su direktorium mg. Juodavalkiu priešaky.

Politinė apžvalga.

Anglijos karaliaus kalba pirmame naujojo parlamento posėdyje palies šiuos klausimus: sutartį del karo laivynų su Amerika ir Japonija, toliau bus suminėti santykių užmezgimas su Sovietų Rusija, Pareinės evakuacija. Anglų lai kraštis „Daily Herald" rašo, kad naujoji anglų vyriausybė be reikalo nesivėlins užmegsti santykius su Rusija. Jau 1924 m. anglai Sovietų Rusiją pripažinę. Labai karšiai tas pats darbo partijos laikraštis ragina savo vyriausybę išvesti savo kariuomenę iš Vokietijos okupuotų žemių. Pirmomis liepos dienomis karalius sugrįš į Londoną. Del Makdonaldo kelionės Amerikon su vizita pas Jungtinių Valstybių prezidentą Hooverį jau spėliojama, kad jis tuo tarp Amerikon nekeliausiąs. Iš pasikalbėjimo su Amerikos atstovu Davesu paaiškėję, kad tarp Amerikos ir Anglijos jūros laivynų ir nusiginklavimo klausimais esą dar nesitarta. Liberalų vadas Loyd Džordžas pareiškė, kad Makdonaldas galėsiąs Anglijoje valdyti, kol jo vidaus politika būsianti suderinta su kitų partijų (liberalų) politika. Kai tik pakrypsiąs į socialistiškas reformas nevaldysiąs ir vienos dienos.

— Jaunieji anglai liberalai nepatenkinti Loyd Džordžu, savo vadu; jie pasirengę reikalauti Loyd Džordžo pasitraukimo iš liberalų partijos.

*

Vokiečių užsienių reikalų ministerio ilgesnis viešėjimas Paryžiuje ir jo pasikalbėjimai su Puankare ir Briandu turėsią netolimoje ateityje didesnės politikai reikšmės. Jau po tų kalbų prancūzų parlamentas priėmė Paryžiaus ekspertų projektą karo skoloms išlyginti. Vokiečių vyriausybė taip pat pareiškė, kad ekspertų projektas galima dėti būsimosios diplomatų konferencijos pagrindan. Vokiečiai tik norėtų toje konferencijoje baigti su prancuzais visus karo klausimus. Prancūzai norėtų tai konferencijai vietą parinkti Šveicarijoje Lozanos mieste, tačiau anglų vyriausybė norinti konferenciją nukelti pas save Londonan. Vokiečiai anglams pritaria, nes nori, kad toje diplomatų konferencijoje pirmininkautų anglų ministrų pirmininkas Makdonaldas.

Su Švedija vokiečių derybos del prekybos sutarties sunkiai eina. Švedai nenori vokiečiams brangiau mokėti užgrūdus. Čia vokiečiams daro konkurenciją Lietuva, Latvija, Rusija ir kitos valstybės.

Vokietijos reichstagas (seimas) nutarė dar iki 1932 metų galo neįsileisti į Vokietiją kaizerio Viliaus. Kancleris Mileris ir užsienio reikalų ministras Stresemanas serga ir negalėjo birželio 22 d. dalyvauti reichstago posėdžiuose. Katalikai ir socialistai griežtai reikalavę tuojau iš Pareinės ir Saaros kraštų iš vesti svetimas kariuomenes.

Ten dabar susidarusi labai sunki padėtis ir 14 tūkstančių darbininkų esą be darbo.

— Vokietija gavo pasiskolinti užsieny 50 milijonų dolerių.

*

Amerikos atstovas vokiečių prancūzų ir anglų konferencijoje būsiąs tik žiūrėtoju. Makdonaldas važiuosiąs Amerikon tik tada, kai bus susitarta jūros nusiginklavimo klausimais. Dvi dabar bėdas turi Amerika: saugoti savo sienas nuo degtinės įvežimo ir nuo svetimšalių įvažiavimo. Sienų sargybai kasmet išleidžianti daugiau dvidešimties miliardų dolerių.

Čekoslovakijon į šv. Vaclovo 1000 metų sukaktuves iš Amerikos atvyko dvi maldininkų kompanijos. Viena slovakų iš Naujorko 478 asmenys, kita čekų ir slovakų iš Čikagos skaitlingesnė 642 asmenų.

*

Vengrijos ir Rumunijos derybos Vienoje nutrūko. Svetimos valstybės spaudžiančios vengrus nusileisti rumunams ir dabar išsižadėti traktatų revizijos. Esą galima, kad vengrai duosią švelnesnį rumunams atsakymą, kaip jau yra davę Jugoslavijai ir Čekoslovakijai.

*

Rusijos santykiai su Turkija labai pablogėjo. Jau Rusijoje atimama turkų pinigai ir brangenybės, kurios yra padėtos rusų bankuose.

Žinomas rusų komunistas žydas Radekas, kurs buvo išsiųstas Sibiran į Tomską greit grąžinamas Maskvon.

Maskvos komunistai vėl sukruto labiau persekioti tikėjimą ir tikinčiuosius. Bedievių komitetas išsiuntinėjo visiems gydytojams atsišaukimą, kuriuo ragina juos platinti bedievybę. Atsišaukimas mini, kad Maskvos gydytojai kovoja su bedievybe ir bedievybės platintojais. Zvenigorode ties Maskva gydytojų konferencija nutarė, kad joks doras gydytojas neprivalo vesti prieštikybinės propagandos. Beveik visose Maskvos ligoninėse gydytojai kviečia dvasiškius pas mirštančius ligonius, nors tai daryti draudžia komunistų įstatymai. Tokia jau siauraprotiškų bolševikų laisvė!

Ir Maskvoje uoliai pradėta mulkinti darbininkų galvas „kultūra". Organizuojami „kultūros parkai". Jau pirmą dieną tokiame parke policija suėmusi 200 girtų darbininkų. Gėlynai be atodairos naikinami. Iš 4000 darbininkų klubų tik 25 proc. turėję paskaitų, kiti — tai girtuoklavimo ir paleistuvavimo lizdai. Tai tokius klubus komunistai daro iš gražių Rusijos cerkvių.

*

Lenkijoje partijų rietenos diena dienon didėja. Štai kaip kalba lenkų socialistai su dabartinės vyriausybės šalininkais „bebekais". „Robotnik" Nr. 173 įžanginiame straipsnyje rašo: „Pulkininkas Sławek graso „kaulų laužymu" atstovams, kurie pasipriešintų „bebekų" konstitucijos projektui. Ramiai pareiškiame, kad, jeigu Slaveko grasinimai kada nors įvyktų gyvenime,—tai ir mes mokėsime su „bebekų" vadais ta pat visiškai padaryti, kuo jie mėgina Rzeczpospolitos Seime mūsų atstovus". „Slavekui geriau patinka kaulų laužymas vienam atstovui, kaip kulkosvaidžiai gatvėse, ir mums taip pat geriau tinka išvaikyti į keturius vėjus „dorąją sanaciją", kaip gatvėn vesti darbininkų minias". Žodžiu Lenkijos socialistai į Slaveko ultimatumą atsakė dar griežtesniu ultimatumu ir pasiryžimu kovoti, jeigu to reiktų.

Varšuvoje liepos 14 d. įvyks kitų valstybių lenkų susivažiavimas. Gudrūs bolševikai nori tai panaudoti savo tikslams ir Rusijoje lenkai komunistai į tą susivažiavimą rinkę atstovus, kaip į kokį parlamentą. Tokių svečių iš Rusijos kai kurie lenkai labai nenorėtų, nes gerai numato, ką jie gali atsivežti. Bet ką gi padarysi!

*

Kinuose naminis karas nurimo. Generolas Fengas už pusantro miliono dolerių sutikęs išvažiuoti per Maskvą į Berlyną. Kuomintango partija išleido manifestą, kuriame paskelbta tos partijos programa 6 metams. Kinijos politikai žada siekti visiškos nepriklausomybės, panaikinimo primestų jiems traktatų ir bent susilyginimo su kitomis valstybėmis.

*

Japonų laikraštis „Nippon" rašo, jog Europos tautos išsigimusios ir joms vėl reikia krypti į Aziją. Štai jau Paryžiuje susidariusi prancūzų — budistų, Amerikoje draugija japonų kultūrai tirti, panašus vokiečių institutas. Europos padėtis esanti nepastovi. Europos tautos sergi savo rasinius skirtingumus ir stengiasi išlikti savo užimtuose kraštuose. Tik viena Anglija tarp Europos valstybių išlikusi po šio karo pirmosios eilės valstybe. Valstybių priešingas nusistatymas prieš Rusiją pastūmęs ją prie Azijos. Amerikos hegemonia paėmusi viršų ant Europos, bet ji iš eilės turėsianti užleisti pirmenybę Azijai. Europa susenėjusi. Japonija dabar esanti priešaky Azijos tautų ir ji sunaudosianti Rusijos ir Amerikos gyvas civilizacijas. Iš to matome, kaip toli siekia japonų norai, tik toli gražu japonai savo kultūroje ne tik Europos, bet net Rusijos ligšiol nėra pralenkę. Jų militarizmas ištikrųjų išaugo.

Einąs Vilniuje laikraštis „Życie Ludu" opiuoju Vilniaus lietuvių gyvenimo klausimu judina mūsų mokyklų, ypač mokytojų seminarijos klausimą. Ta proga to laikraščio redaktorius karštai puola visų mūsų švietimo draugijų pirmininkus (kodel gi ne valdybas?) del jų ambicijos ir tuo aiškina švietimo darbo sunkenybes, net eksternų-seminaristų susikirtimus. Visame „Ž. L" įžangos straipsnyje kaltinami patys lietuviai. Net „Dz. Wil." negalėtų gudriau parašyti lenkų politikos pateisinimo ir lietuvių veikėjų apkaltinimo. Kuriais sumetimais viena lietuvių švietimo draugija pavadinta „Kairiosios" ir „tėvo emigranto" vaikėzu, kitos draugijos daugelio metų veikimas beveik prie nulio privestas ir kodel trečioji draugija, kuri ligšiol mokyklomis net neužsiimdavo, sugretinama, tai jau buvusių ir subankrutavusių Laikinojo Komiteto šulų sena taktika: divide et impera („skirstyk ir valdyk"). Nuo savęs norėtume „Ž. L." dar patarti, rašant apie taip rimtus dalykus, kaip Vilniaus lietuvių draugijų veikimas, užmiršti savo asmeniškas simpatijas ir antipatijas ir savo skaitytojams nurodyti tikrąją mūsų mokyklų ir besimokinančios jaunuomenės vargų priežastį. O ji yra ten, kur „Ž. L." jos lyg nenori matyti.

Bendrai „Ž. L." nereiktų nutolti nuo savo tikrojo uždavinio.

St. Vilnėnas.

Kaip gyvena mūsų broliai Mažojoj Lietuvoj.

Nesenai „Vilniaus Rytojuj" buvo suminėta apie Tilžės lietuvių surengtą vakarą. Ta ar panaši trumpa žinelė mums sako apie Mažoje Lietuvoje gyvenančius lietuvius labai mažai. Todel čia nors trumpai noriu atpasakoti, kaip iš tiesų gyvena mūsų tautiečiai Tilžės ir Ragainės apylinkėse, kurią tuo tarpu vis dar valdo Vokiečiai.

Jau pačioje pradžioje reikia pastebėti, kad Prūsuose gyveną lietuviai turi įtempę visas jėgas savo vardo, kalbos ir tautybės apsaugojimui, nes pasirodo, kad ir vokiečiai nemenkiau moka įvairiausiais būdais versti kitataučius savo pusėn ir traukti juos ant savo vokiško kurpalio. Padėtis Prūsų lietuvių pablogėjo ypač nuo 1923 m. sausio mėn. 15 d., kuomet sukilę Klaipėdos krašto lietuviai pakėlė maištą ir išsivijė prancūzus, prisijungė prie Didžiosios Lietuvos. Tuo būdu Prūsuose lietuvių skaičius sumažėjo, o tuo pačiu ir iš vokiečių pusės prasidėjo didesnis spaudimas, persekiojimas.

Bet to nežiūrint, mūsų tenykščiai broliai vistik po truputį kruta. Štai nesenai tautinių Vokietijos mažumų organas „Kultur Welt" plačiau aprašė ir Prūsų lietuvių tautinę ir kultūrinę būklę.

Anot to laikraščio, didžiausia lietuvių organizacija esanti „Vokietijos Lietuvių Susivienyjimas". Ši draugija buvo įkurta tuoj po Didžiojo Karo, 1919 m. spalių mėn. 15 d. Tilžėje, bet vokiečių valdžia įregistravo ja tik po 7 metų, būtent 1926 m. Prie šios draugijos priklauso ir toliau už Tilžės gyveną lietuviai. Jos narių skaičius siekia šiuo metu apie 3000 ir jau esą įsteigta keletas skyrių provincijoje. Šios draugijos tikslas yra šitoksai: 1) Būti dorovine parama lietuvių kilmės gyventojams; 2) Remti lietuvius savitarpinę materijalę pagalbą vieni kitiems teikiant ir 3) Apsaugoti tautines lietuvių teises, užtikrintas Vokietijos Respublikos konstitucijos 113 straipsnyje.

Draugija 1927 metais įsisteigė nuosavią Tilžėje salę, kur dažnai ruošiami savybės ir vieši vakarai su paskaitomis ir vaidinimais. Taip pat daromos skaitlingos ekskursijos, iškilos į provinciją. Ši draugija yra didelė moralė lietuvių atspara prieš vokiečių represijas. Bet kadangi ji yra grynai kultūrinė draugija, tai kilo reikalo steigti politinę organizaciją ir 1925 metais irgi Tilžėje, buvo įkurta „Lietuvių Liaudies Partija", kuri kitais, 1926 m. jau dalyvavo apskrities seimelio rinkimuose, gaudama 1065 balsus, ir pernai metais parlamento rinkimuose.

Nemažiau Prūsų lietuviai kreipia domės ir į spaudą. Dar 1913 m. yra įsikūrusi „Lietuvių Spaudos Sąjunga", kuri leidžia lietuviškus laikraščius ir populiarias knygeles. Kurį laiką šaly lietuviškų laikraščių buvo leidžiami vokiečių dvasiojе lietuvių kalba du laikraščiai: „Tilžės Keleivis" ir „Nauja Lietuviška Ceitunga". Pirmas turėjo apie 6000 skaitytojų, antras į 10 tūkstančių. Bet atvadavus iš okupacijos Klaipėdos kraštą, abudu vokiečių leidžiami lietuviški laikraščiai, subankrūtavo. Tuomet „Lietuvių Spaudos Sąjunga" 1924 m. gegužės mėn. pradėjo leisti „Naują Tilžės Keleivį" du kartu savaitėje. Šis laikraštis paplito visame krašte rasdamas didžiausio lietuvių tarpe pritarimo. Kartu, be abejo, valdžios buvo ir yra persekiojamas, vokiečių laikraščių koneveikiamas.

Be to, žinomoji leidinių draugija „Lithuania", turinti savo buveinę Tilžėje, leidžia daug įvairių knygelių ir kas metai išleidžia „Prūsų Lietuvių Kalendorių", kurio spausdinama 15.000 egzempliorių ir beveik visi išparduodami.

Šaly šios draugijos nemažiau veikia „Rūta", kurios ašimi yra žinomasai Prūsų lietuvių atgimimo skelbėjas ir poetas rašytojas V. Vydūnas, kurio 60 metų amžiaus sukaktuves pernai minėjo visa lietuvių tauta. „Ruta" išleido iki šiol apie 40 Vydūno veikalų.

Veikia taip pat nuo 1911 metų „Prūsų Lietuvių Moterų Draugija", kuri savo buveinę turi irgi Tilžėje. Draugijos tikslas — remti ir palaikyti lietuvybę bei tautybę ir liaudies dailę. Nesenai Draugija įkūrė net savo dirbtuvę, kur išdirbama tautiniai išdirbiniai.

Pagalios pernai metais Tilžėje buvo įsteigta „Lietuvių Darbininkų Draugija", pasistačiusi sau kultūros ir švietimo poselėjimą savo narių tarpe. Tam tikslui ruošiami susirinkimai su paskaitomis.

Kaip matome, nežiūrint griežtų vokietinimo priemonių ir įvairių persekiojimų, mūsų broliai Prūsuose po truputį kruta. Sunkus jų gyvenimas, kaip ir mūsų, bet pabudusi lietuvio dvasia, atgimusi tautinė mūsų savigarba nesiskaito su persekiojimo priemonėmis, bet pasirinktu keliu ištvermingai ir nuosekliai eina į laisvą ateitį.

R. M.

Pasaulis už 10 metų.

Dabartinis Anglijos ministerių kabineto pirmininkas Ramsay Mac Donaldas, kuris sudarė vyriausybę laimėjus parlamento rinkimus Darbo Partijai (Labour Party), yra viso pasaulio susidomėjimo asmuo. O juo labiau, kad Anglija savo galybe vaidina didelį vaidmenį tarptautinės politikos bėgyje. Be kitų dalykų, Mac Donaldas įdėjo vienam e anglu laikraštyje šitokį straipsnį apie netolimą Europos ateitį. Jis rašo:

„Prašo manęs parašyti, kaip įsivaizdinu pasaulį po 10-ties metų. Problema (klausimas) labai įdomi, bet atsakymas, deja, sunkus. Labai ilgai užsiimdinėjau visuomenišku veikimu, kad galėčiau prieiti prie išvados, kad būtent tuomet, kai mes turim visus įrodymus manyti, kad galime laukti ramaus vystymosi, duotojo klausimo aplinkybės susidėda taip, kad mūsų pastangos eina niekais. Bet to nežiūrint, svarbūs keliai,

Šv. Petras ir Povilas.

Minėdami šiandieną apaštalų šv. Petro ir Povilo mirties sukaktuves, gera būtų pažvelgti į jų gyvenimą, o ypač į jų pilno pasišventimo darbus.

Iš evangelijų žinome, jog Kristus, išvydęs ties Galilėjos ežeru du broliu: Simoną arba Petrą ir Andriejų, gaudančius žuvis, tarė jiems: „Eikite paskui mane, o padarysiu, jog būsite žmonių žvėjais". Užteko tokio Kristaus pasakymo, kad šv. Petras su broliu mestų ligšiolinį savo užsiėmimą ir sektų Kristų. Jie tat per tris metus žiūrėjo į Kristaus darbus, kuriuos paskui paliūdyjo savo gyvenimu. Nekalbėsime apie tuos įvykius su Petru dar Kristui gyvenant: jo pasižadėjimų, užsigynimų ir karčios atgailos, — žvilgterėkime tuotarpu į jo, kaipo Bažnyčios galvos, darbus.

Kaip šv. Petras darbavosi po Kristaus dangun įžengimo, žinių nedaug teturime. Matome Petrą su kitais apaštalais per Sekmines Jeruzalėje, kur, šv. Dvasios pagautas, prabilo į minias, patraukdamas iš karto kelis tūkstančius žmonių, atvykusių iš įvairių Rymo imperijos šalių. Kadangi mokymas ir toliau nesiliovė, Petras su Jonu buvo pasodinti kalėjiman. Neužilgio juos paleido, užginę mokyti Kristaus vardu, bet jie atsakę, kad negali tylėti apie tai, ką matė ir girdėjo. Apie 42 m. Petras vėl buvo suimtas Erodo Agrippos įsakymu, kuris tuo būdu norėjo žydams įtikti. Iš šito kalėjimo pavyko stebūklingu būdu Petrui išeiti ir „Apaštalų darbai" sako, kad po to išsiliuosavimo ėjo kiton vieton. Mokslininkai numato, kad toji „kita vieta" tai buvo Rymas.

Penkiasdešimtuose metuose matome Petrą Jeruzalėje per pirmą apaštalų susirinkimą, kur buvo išspręsti svarbiausi klausimai del Bažnyčios universalizmo. Tradicija priskaito jam Antiochijos vyskupijos įsteigimą, bet greičiausiai, kad Petras buvo tiktai per kurį laiką Antiochijos vyskupu. Kuomet gi atkeliavo Ryman ir kaip ilgai čia buvo, tikrų žinių neturime. Galimas daiktas, kad Nerono viešpatavimo pradžioje, t. y. apie 54 m. Sulig tradicijos Petras buvo Ryme 25 metus. Savo pirmame laiške vadina Rymą Babilonu. Matyt, kad Rymas buvo pasižymėjęs savo puikybe ir gyventojų pasileidimu, kaip ankščiau Babilonas.

Nerono laikais ištiko Rymą gaisras. Per keletą dienų beveik visas miestas sudegė. Vieni sako, kad Neronas liepęs padegti, kiti — kad žydai arba krikščionys. Tas tiktai tikra, kad po gaisro pripildė kalėjimus krikščionimis—prasidėjo garsūs persekiojimai. Petras tuomet sumanė pabėgti iš Rymo. Yra legenda, kad už miesto Petras susitikęs Kristų ir, paklaustas: kur eini, Viešpatie (Quo vadis, Domine), atsakęs: „Einu į Rymą antrą kartą mirti". Petras supratęs, kad negerai daro, apleisdamas Rymą, grįžo į amžinąjį miestą...

Pažiūrėkime dabar į kito apaštalo darbus, apie kurį daugiau žinių išliko. Saulius (vėliau Povilas) gimė Tarso mieste Kilicijoj. Jo laikais Tarsas — profesorių, filozofų ir kitų mokslininkų miestas. Iš kitos pusės buvo pagarsėjęs gyventojų pasileidimu.

Tėvai paskyrė Saulių į rabinus, išsiuntę mokytis Jeruzalėn pas garsųjį mokslo žinovą Gamalijėlį. Nors Gamalijėlis buvo naujų pažiūrų žmogus ir simpatizavo graikų kultūrai, vienok Sauliaus nepermainė. Jis, kaip buvo, taip ir liko parisiejum, užlaikydamas per visą savo gyvenimą Mosės įstatymą. Saulius išėjo iš tos mokyklos, kaipo didžiausias fanatikas. Kristaus viešojo darbo metu Sauliaus Jeruzalėje nebuvo, bet sugrįžęs rado žmones, skelbiančius Kristaus mokslą. Jausdamasis pašauktu nuo Dievo krikščionybės naikinimui ieškojo krikščionių ir versdavo Kristaus mokslo išsižadėti. Apie 37 m. keliauja į Damaską ir kelyje stebūklingu būdu atsiverčia. Apsikrikštijęs turėjo bėgti Arabijos dykumon, nes žydai norėjo jį užmušti. Po trijų metų grįžta ir imasi apaštališko darbo. Per ketvertį amžiaus steigė krikščionių organizacijas

Pirma jo kelionė—į Kipro salą, kur, apkrikštijęs prokonsulą Sergijų Povilą, pats maino savo vardą, pasivadino Povilu. Vadovaudamas kitiems apaštalams keliauja iš Kipro salos Mažojon Azijon, miestuose, kur buvo žydų kolonijos, apsistoja.

Šabatuose eina į sinagogas, kur skelbia Kristaus mokslą, kitomis dienomis uždarbiauja, kaipo audėjas, savo pragyvenimui. Iš čia keliauja Antiochijon, iškur buvo pakviestas į Jeruzalę į pirmą susirinkimą 50 metuose.

Dar nesibaigia jo kelionė: ištisi dirvonai laukia sėklų. Eina Makedonijon, iš čia į Atėnus ir Korintą. Makedonijoj rado savo žodžiams tinkamą dirvą. Nuvyko į Filippi, kur buvo suimtas ir pasodintas kalėjiman. Išsivadavęs bėga į Tesalonikus, paskui į Atėnus. Atėnai—seniau muzikos, dailės ir mokslų miestas, dabar buvo apleistas. Čia apaštalas ėmė kalbėti į minias aikštėje, bet tuojau liko pakviestas į Areopagą, kur pasakė vieną iš gražiausių savo kalbų. Kuomet gi ėmė kalbėti apie paskutinį teismą ir iš numirusių prisikėlimą visi tik nusišypsojo ir klausyti daugiau nenorėjo. Bet apaštalas nenuliūsta. Bėga į Korintą, kur per pusantrus metus darbuojasi, patraukdamas nemažą skaičių iš turtingųjų luomo. Iš čia keliauja Efezan, Cezarėjon, Jeruzalėn ir Antiochijon. Iš Antiochijos grįšta į Efezą ir dirba jame $2^1/_2$ metų. Efezas buvo provincijos sostinė, kuriai priklausydavo apie 500 miestų. Efezas — tai Homero, Pitagoro ir Herodoto tėvynė. Kaip tik Povilas stengiasi steigti savo organizacijas didesniuose miestuose.

Ir ne čia jo kelionės tikslas. Grįžta Makedonijon, Graikijon ir atgal Palestinon. Jeruzalėj žydai taip jį primušė, kad jau kaipo nebegyvas buvo išmestas už miesto mūrų, bet Povilas, atsipeikėjęs, mokina toliau. Neužilgo Cezarėjoj prasėdėjo dvejus metus kalėjime, bet per apeliaciją liko išsiųstas Ryman. Plaukiant jūra ištiko katastrofa: laivas sudužo ties Maltos sala — prisijo ilgai būti jūros gelmėse. Atvežtas Ryman patenka 2 metams kalėjiman. Paleistas iš kalėjimo, keliauja Ispanijon. Kaip ilgai čia buvo ir ką padarė žinių nėra. Nerono viešpatavimo laikais grįžta į amžinąjį miestą, į Rymą.

Šv. Povilas buvo negražios išvaizdos: turėjo akių ligą, pilna galva, neproporcijonalė nosis. Bet tame kūne slėpėsi didi dvasia, kuri per savo morales kančias yra mums labai artima.

Todel skundžiasi pats savo laiške sakydamas: „Nes, ką darau, nesuprantu: kadangi ne ką gerą noriu, tą darau, bet blogą, kurio nenoriu, tai darau. Nelaimingas aš žmogus, kas mane išvaduos nuo kūno...

Po ilgų kelionių, po sunkiųjų darbų, susitiko šv. Petras su Povilu amžinajam mieste, kad gauti gausiųjų dovanų, lauro vainikus.

Gavo . . . . . šv. Petras lieka žemyn galva nukryžiuotas, o Povilas kardu nukirstas...

Skaitant apie šitų apaštalų didvyriškus darbus mums darosi nesuprantama, kaip tai žmogus gali pasišvęsti del idėjos. Kelionės šv. Petro ir Povilo — tai ne važinėjimaisi traukiniais, automobiliais; tai išmatuotas visas anų laikų žinomas pasaulis savo kojomis. Jų kelionės — nuolatiniai pavojai: visur buvo gaudomi, prisėjo būti be miego ir valgio, kur smiltynai, dykumos ir jūrų gelmės. O jie eina, eina duoti žodį tiesai, jie negalėjo tylėti apie tai, ką matė ir girdėjo. Stebėmės karaliaus Kserksio žygiais, Aleksandro Makedoniečio, Napoleono su savo armija. Šv. Petras, su Povilu eina kovoti ne kardu, bet žodžiu ir meile ir daugiau užkariauna — nes visą pasaulį. Čia tai stebūklai! Šiandieną tat, minėdami jų 1862 metų mirties sukaktuves, turime nuo jų mokytis pasiryžimų, pasišventimo — darbo.

J.

Ten, kur lietuviai negirdi Dievo žodžio savo kalboje.

Vigonių kaimo, Rodunės par. Šv. Kazimiero D-jos skyriaus nariai.

kuriais eina dabartinis ūkio sutvarkymas, rodosi turėtų būti aiškiai pažymėti. Viso pasaulio pramonė yra padalyta dabar plačiais ekonominiais plotais, kuriuos kontroliuoja skaitlingi sindikatai (Sąjungos, draugijos) nepripažįstančios jokių ribų be rinkų ir valdančios daugumos milijonų gyventojų gyvastimi.

Laisvojo tautų apsisprendimo obalsis įsigyveno 1914 metais. Tas obalsis bus pakeistas daug svarbesniu postuliata, būtent. siekti laisvojo individualio apie save apsisprendimo. Jeigu kalbama apie politines problemas, tai aišku, pirmiausia kyla klausimas, kaip atrodys Tautų Sąjunga 1 40 metais. Tai priklauso nuo to, kokią moralę ir politinę jėgą įgys tuo laiku antra eilės Europos valstybės.*)

Jeigu joms pavyks Genevoje įgyti tikrąją jėgą, tai Europą paversti Suvienytomis Europos valstybėmis nebus jokių kliūčių. Bet jeigu toms valstybėms to nepavyks atsiekti, o didžiosios valstybės ir toliau viešpataus Genevoje ir naudosis Tautų Sąjungos mechanizmu pirmiausiai saviems reikalams bei ves egoistinę politiką—padėtis pasiliks dar labiau supainiota ir neaiški.

Didžiosios valstybės stengsis palaikyti taiką, nes nuo to priklausys jų viešpatavimas, bet nėjdės jos į tai savo aktyvumo. Tos valstybės gyvens taip, lyg giminių vadai, rodydami daugumui tautų kaip jos turi valdytis ir palaikyti tvarką. Iš kitos betgi pusės jos užlaikys savo inicijatyvas pripažindamos kitiems savo valią. Tai nepranašauja padėties užtikrinimo.

Iki kol Amerika neįstos Tautų Sąjungon, iki tol sutvarkyti ir nustatyti Europos padėtis bus sunku, tiesiog negalima. Pasaulis yra taip mažas, kad nė vienas susipratimas, taika, kurios nepripažintų nors viena didesnioji valstybė, negali užtikrinti laisvės ir laisvojo Europos apie savę apsisprendimo.

Tiesa, manau, kad maža yra vilties įtraukti Ameriką Tautų Sąjungon artimiausiame dešimtmetyje, bet nežiūrint to, Suvienytosios Valstybės arčiau ims dalyvauti Tautų Sąjungos veikime. Jūrų laisvės išsprendimas bus išrištas Amerikos ir Anglijos susitarimu ir tai prives prie tolimesnio Europos ir Amerikos susiartinimo.

Nepraeis nė dešimties metų, kaip Vakarų Europos tautos susidurs su visa eile painių klausimų santykyje su Rytų tautomis. Beveik nieks neatkreipė domės į tai, kad ačiū begalo trumparegei politikai, kurią vedėme per paskutinius keturius metus*) rezultatas yra tas, kad Rusija nukreipė visą savo dėmesį į Rytus. Rusija daro į Rytus be galo blogą įtaką, o mes netik tam padėjome, bet kaip ir patys užmetėme jos (tos įtakos) politikai nepalankų vystymąsi.

Didžiausia, prieš mus stovinti problema, tai klausimas kokiu būdu pereiti be skausmų per tą laikotarpį, kuriame iki šiol santykiai tarp Vakarų ir Rytų buvo rišami ginklu, dabar pasikeis į sulyginimą Rytų su Vakarais.

Sovietų Rusija mėgina atsakyti į tą klausimą revoliuciniu judėjimu, arba paskutiniam atsitikime primesti revoliucinį galvojimo būdą. Noriu pabrėžti, kad Rytai pradeda matyti vieną laisvės stengimosi prie jos išeitį, kad pasakyti Vakarams: Mes negalime su jumis konferuoti. Jūsų viešpatavimas ant mūsų turi baigtis todel, kad mes to reikalaujam. Mes netikim, kad jūs geruoju sutiksite, del atamainų, kurias diktuoja protas ir padorumas. Boikotu ir neteisėtumu priversime jus sutikti su padėtimi.

Revoliucijai kilus, demokratija neranda sau vietos. Ji gali vystytis tik taikos metu ir normalėse sąlygose. Netikiu, kad artimiausiame dešimtmetyje diktatūros Europos sustiprėtų ir netikiu, kad jos sugebėtų pakirsti demokratiją.

Jeigu Europos demokratija suklups, tai tik po smūgiais, kokius teks pakelti del taikingo sugyvenimo negalimumo tarp Vakarų ir Rytų.

Bėgamasai dešimtmetis yra pilnas pavojų ir renkantis atatinkamus kelius reikia būti labai toli numatančiu. Bet nežiūrint to, aš esu tikras, kad artimiausias dešimtmetis bus pažangos, Europos santykių sutvirtėjimo ir tarptautinio bendradarbiavimo dešimtmečiu".

Iš to matosi, kad naujas Anglijos vyriausybės galva trumpame straipsnyje pajudino svarbių klausimų, kaip tai apsisprendimo tautų ir atskirų asmenų, mažųjų tautų rolę taikos įgyvendinime, Amerikos rolę politikoje, santykius Rytų su Vakarais ir demokratijos likimą. Perskaičius šį straipsnį darosi aišku, kad Mac Donaldas galvoja kitaip, negu prieš tai buvusi Anglijos konservatorių vyriausybė, kuri ėjo ranka rankon tik su didžiosiomis valstybėmis. Todel nenuostabu, kad pasikeitus Anglijos vyriausybei, kurios pryšakyje atsistojo demokratiniai sluoksniai, susirūpino tuomi netik Europa, bet ir visas pasaulis.

R. M.

*) Iš to matosi, kad Mac Donaldas bent teorijoj pripažįsta antraeilių valstybių reikšmę politikoje, nors iki šiol pirmuoju smuiku griežia tik didžiosios valstybės.

*) Čia turima galvoje konservatorių vyriausybės santykių, nutraukimą su sovietų Rusija, su kuria prieš tai buvusi valdžioje Darbo Partija buvo tuos ssntykius užmezgusi.

ŠNIPAS.

Niekas apylinkėje neturėjo tokių gražių arklių, kaip mūsų kaimo Antanas. Kai pasikinkys savo juodbėrius, kai atsisės su žmona į bričką, kai patrauks vadelėmis arklius, kai šie išries kaklus, tai, rodos, imk tik ir nufotografuok. Mes vaikai niekuomet nepraleisdavom progos pažiūrėti tų juodbėrių. „Žiūrėk, žiūrėk! ana Antanai važiuoja bažnyčion savo „stoniais!" — sušuks kur vienas vaikų; o kiti be kelnaičių, uždusę, tik bėga į vieškelį, ir pribėgę išsižioja pamatę tokį

Atsišaukimas.

Motiejus Šimonėlis, Jurgio ir Marcelės sūnus, iš Guntauninkų sodžiaus, Tverečiaus valsčiaus Švenčionių apskr. Vilniaus gub., dar prieš karą išvažiavo Amerikon ir apsigyveno **Čikagoj**. Jojo giminės, brolis **Boleslovas Šimonėlis,** likę tėviškėje, norėtų sužinoti apie jojo likimą ir prašo geros širdies žmonių, kuriems teko susidurti su **Motiejum Šimonėliu,** pranešti apie jį stačiai giminėms, arba „Vilniaus Rytojaus" redakcijai. Už pranešimą taria iš anksto širdingą **„ačiū".**

„Vilniaus Rytojaus" Red. prašo visų Amerikos lietuvių laikraščių redakcijas šį atsišaukimą persispausdinti.

Sveikatos kampelis.

Kokliušas.

Kokliušu (kitaip: *didysis kosulys*) vadiname *epideminę užkrečiamą* ligą, pasireiškiančią smarkiais kosulio priepuoliais. Serga ja daugiausia maži vaikai, maždaug iki metų amž. Vyresnieji vaikai suserga rečiau, suaugę — labai retai. Kokliušas skaitoma nepavojinga liga, nes miršta nuo jos ne daug. Reikia vienok nuo jos saugoti, ypač vaikus iki 3 metų amž. ir silpnesniuosius. Iš 100 susirgusių 1—2 mt. amž. vaikų miršta apie 15, o iki 1 mt. amž. pasimiršta net ketvirta dalis ligonių. Prie silpnesnių vaikų po kokliušo, lygiai kaip po tymų, gali prikibti džiova. *Kartą persirgus kokliušu, antru kart nesergama.*

Liga prasideda nejučiomis. Pas vaiką atsiranda *paprastas sausas kosulys,* naktį stipresnis, dieną silpnesnis. Prie to prisideda dar *nedidelis karščiavimas,* nesmagumas. Atrodo, lyg turėtume reikalo su peršalimu ar gripu. Bet štai praeina viena, antra savaitė, o ligonis netik kad nesitaiso, bet kosėjimas darosi vis biauresnis ir smarkesnis. Kosėjimas kokliuše yra taip charakteringas, kad kas kartą yra matęs tokį ligonį kosint, tam nesunku bus ir paskui jis pažinti. Ligonis čia *ilgai kosti,* kosti neatsidusdamas, pamėlynuoja, akys parausta, kosti net uždusdamas, lyg norėdamas kaž ką iš savęs iškosėti. Kosulio priepuolio gale ligonis atsikvėpdamas traukia į save orą taip, kad tas oro įtraukimas iššaukia lyg ir *švilpimą, ar giedojimą.* Taip pasikankinęs ligonis pagalios išmeta ar išvemia tirštus draikius skreplius. Po kurio laiko priepuolis vėl pasikartoja ir t. t. Kosulio priepuoliai dažnai užsibaigia *vėmimu.* Vienas toks kosulio priepuolis tęsiasi 5 ir net 10 ar daugiau minučių. Tokių priepuolių į parą gali būti nuo 5—6 iki 20—30, žiūrint koks bus ligos stiprumas. Ligos pradžioje priepuoliai retesni, juo toliau darosi tankesni, kartojasi be jokio taisyklingumo, tvarkos. Į vakarą kosulio priepuoliai tankėja, naktį dažnai neduoda ligoniui akių sumerkti. Į ligos galą priepuoliai retėja, švelnėja.

Liga gali tverti nuo 4 savaičių iki kelių mėnesių. Lengviausias kokliušas tęsiasi 4 sav., vidutiniškas 1½—2 mėn., sunkusis—pusę metų ir daugiau. Lengvesniu kokliušu sergant ligonis jaučiasi neblogausia—vaikštinėja, žaidžia, kosulio priepuoliai pasikartoja tik kelis kartus per parą.

Prie kokliušo gali prisidėti ir kt. ligos, kaip tymai, difteritas, vėjaraupiės. Iš paties kokliušo kai kada gali išsivystyti įvairios plaučių ligos (plaučių uždegimas ir kt.). Be to dažnai čia turime reikalo su *kraujo bėgimais* iš nosies, ausų. Kad to išvengus reik greičiausia kreiptis pas gydytoją, nes ligoniai dažniausiai miršta ne nuo paties kokliušo, bet nuo jo priedų ar pasėkų. Iš kokliušo pasėkų galima suminėti *džiovą, plaučių persitempimą.*

Kadangi kokliušas užkrečiama liga, tai reik saugoti nuo jos vaikus, kurie gali užsikrėsti, neleisti vaikų ten, kur kokliušu serga, vengti kosinčių vaikų. Jei apylinkėj pasirodė kokliušo epidemija, tai galima vaiką išsiųsti kur toliau pas gimines ar kitur, kur nėra tuo laiku tos epidemijos. Tik žiūrėti, kad jis nenuneštų ligos vietos gyventojams. Susirgęs vaikas turi nustoti kokiem dviem mėn. mokyklą lankęs ir bendrai atskirti jis nuo sveikų kokliušu dar nesirgusių vaikų. Ligonis privalo turėti atskirus indus, skalbinius.

Gydymas sunkus, vaistai maža gelbsti. Dabar gydytojų vartojami *skiepai* kokliušui gydyti. Skiepai dažniausiai ligą palengvina, sutrumpina. Bet *svarbesnis čia gal už visokius vaistus yra grynas oras.* Patirta, kad kaime kokliušu vaikai serga lengviau, negu mieste. Be to, ligoniai ̨kosti rečiau dieną, užtat kad dieną turi daugiau gero oro. Taigi ir reiktų rūpintis kokliušu sergančiam duoti kuo daugiausia tyro oro. Vasarą, esant šiltam, sausam be vėjo orui, vaikas reikia visą dieną laikyti ore. Ligonio kambarys reikia kelis kart į dieną vėdinti. Tik *reik ligonį nuo peršalimo apsaugoti. Vengti drėgno oro.* Ligonio patalinė kasdien oran išnešus išdulkinti.

Jeigu ligonis turi gerą apetitą, gali jis valgyti tą, ką ir sveikas. Reik tik susilaikyti nuo rūgščių, silkių, karštų, sausų daiktų ir bendrai tokių, kurie gali kosulį sukelti. Sunkesniam kokliušui esant ir ligoniui dažniau vemiant, kad jis labai nenusilptų, reik geriau prižiūrėti, duoti valgyti skystimai, *pienas* ir tai tuojau po vėmimo.

P. K—vičius.

Įvairenybės.

Apleisti vaikai.

Pasaulyje kiekvienas gyvis gema, auga ir miršta, užleisdamas vietą įpėdiniui, kuris taipogi atgyvenęs savo amžių užleis vietą naujam įpėdiniui.

Žmonijos palaikymui krikščionys yra įvedę moterystę. Prieš šią įstaigą labai šiaušiasi socijalistai. Jie norėtų moterystę panaikinti ir vaikų auginimą bei auklėjimą atiduoti valstybei. Taip buvo mėginta daryti vienoje senobinėje graikų valstybėje Spartoje. Ką vieni šių dienų socialistai tik mano padaryti, tą Rusijos bolševikai, nuosekliausi socialistai, mėgina įgyvendinti. Pasėkos. tokio mėginimo labai liūdnos. Dabar Rusijoje priskaito apie 250,000 apleistų vaikų Taigi ¼ milijono moterų paliko savo vaikus ir pasišalino. Vaikais rūpinasi valstybė, bet visų jį negali aprūpinti. Daugybė vaikų gyvena visai palaidai ir paaugę valkiojas po visą Rusiją. Patys bolševikai nežino, kas su jais daryti, nes iš tų vaikų tarpo daugiausia visokių prasižengelių. Dieve saugok mus nuo panašių *mokytojų* mokslo ir tų nelaimių, kurių susilaukumę sugriovę nusistovėjusią tvarką.

Plaukiojančių salų statyba jau prasidėjo.

„Daily Chronicle" žiniomis Amerikoj statoma plaukiojančioji sala, kuri netrukus bus pastatyta vandenyne kelių šimtų kilometrų atstume nuo Amerikos krantų.

Tokių salų bus nutiesta per vandenyną visa eilė iki pat Irlandijos. Jos duos galimumo įvesti reguliarišką oro susisiekimą iš Amerikos į Europa.

Kiekviena sala turės kelius šimtus metrų ilgumo — pakankamą plotą lėktuvui nusileisti. Jose bus galingi prožektoriai, švyturiai ir nedidukai viešbutukai keleiviams.

Amerikos prekybinės oro kelybos direktorius majoras Gardinejus iškeliavo su prezidentu Kosgrevu.

Kai bus pasirašyta atitinkama sutartis, bus daroma visa, kad netrukus pradėjus susisiekimą.

Kiaušinis vištą mokina.

Rusijos bolševikai yra sumanę egzaminuoti savo universitetų profesorius. Pirmučiausia laikys egzaminus pradėję darbuotis dar prieš karą profesoriai, reiškia seniausi. Jie turės nurodyti kokius moksliškus darbus yra atlikę per paskutinį dešimtmetį ir bendrai pasiteisinti, kodel užimą profesorių vietas. Komisijos, kurios profesorius egzaminuos, nutars, žinoma, slaptu balsavimu, ar profesorius tinka toliau darbuotis. Egzaminuos vargšus... to pačio universiteto studentai, kuriuos tie profesoriai moko.

Čia ne pro šalį gal bus priminti vieni juokai. Pereina pirmą dieną pabuvęs mokykloje mylimiausis motutės sūnelis ir jai pareiškia:

— Aš, mamyte, daugiau neisiu mokyklon.

— Kodel, vaikeli?

— Mūsų mokytojas pas vaikus tik klausinėja ir klausinėja. Jis tur būt nieko nežino ir aš pas jį nieko neišmoksiu...

Bolševijoje bet gi, matomai, kitaip.

— Meksikos vyriausybė nusileido Katalikų Bažnyčiai ir padarė sutartį su Vatikanu. Išvaikyta kunigija ir vienuoliai grįžta. Birželio 23 d. pirmą kartą po trijų metų viešai atlaikyta pamaldos.

— Ispanai prašo popiežių Pijų XI atvykti Barcelonon pasižiūrėti parodos ir pašventinti naujus mūrus katalikų misijoms.

---

nepaprastą, malonų reginį. Gal būt, kad tai lietuvio vaiko sieloje glūdi gera arklio meilė, gal būt jame atsiliepia jojo bočių kraujas, kuomet jis ant savo „žirgelio juodberėlio" skersai ir išilgai išjodinėjo savo kaimynų šalis, niekur nesulaikomas, nieko nebodamas; gal būt...

Antanus visi mylėjo. Buvo tai tokie, kurie su visais mokėjo sugyventi kuo geriausioje santaikoje. Nieko jie nenuskriaudė, greičiau juos. Buvo tai darbštūs žmonės, niekur nereikalingai skatiko neišleisdavo, ir todel gyveno pasiturinčiai. Bet „ką Dievas myli, tam ir kryželį duoda", — sako mūsų maldingi sodiečiai. Taip atsitiko ir su Antanais.

Turėjo Antanai trejetą vaikų; jaunesnį sūnų Apolinarą vadino Apoliu. Vaikai dar maži ir reikėjo samdytis berną ir mergą. Kas sekmadienis pas juos susirinkdavo sodžiaus jaunimas pašokti, pasilinksminti. Antanai ir gi mėgo jaunimą ir todel toks lipšnus buvo jaunimas prie jų kiemo. Iškasė kuriam tai galui, greičiausia ūkio reikalams, kieme duobę ir nesuspėjo juos gerai pridengti. Jaunimas bežaisdamas netyčiomis nustūmė duobėn Apolį. Suriko berniukas duobėj ir nutilo. Vienas kitas vikresnis šoko duobėn ir ištraukė apalpusį vaiką. Vaikas negreit atsipeikėjo, bet atsipeikėjęs paliko visam amžiui nelaimingas... Pamišo.

Kol tėvai gyvi buvo, ir Apoliui gera buvo prie jų. Tėvų meilei prie vaikų galo nėra, juo labiau, jei kuris vaikelių iš prigimties nuskriaustas. Bet tėvams mirus ir pradėjus jojo broliui šeimininkauti, Apoliui pasidarė ankšta nuo marčios... Ir išėjo Apolis į platųjį pasaulį, kur akys veda, kur kojos neša. Kur dieną praslankios, kur naktį išmiegos, kur valgyti iš gailestingos rankos gaus, kas kokį skarmalą primes, — tai ir stumdėsi šiame pasauly. Pažiūrėti į jį — niekas, gerai dalyko neištyręs, nepasakys, kad Apoliui ko tai trūksta. „Valkata, nes tinginys" — pamano toksai. Vienas kitas, su Apoliu pirmą kartą susidūręs, mėgino jį prijunkyti, į darbą įpratinti. Jis visų klausydavo. Duoda kulti — kulia, liepia malkas skaldyti — skaldo, tik neilgai: parausta nuo darbo, visas kraujas iš veido rodos ištrykš... Tuomet su tuo, ką turi rankoje, ir šoka mušti pirmąjį pasipainiojusį po ranka. Taip nieko ir neišeidavo iš tokių mėginimų padaryti Apolį „laimingu".

Ar tokie, kaip Apolis, iš tikrųjų jau nelaimingi? Ar jie jaučia savo nelaimę? Jei taip, tai tikrai nelaimingi...

— —

Apolis daugiausiai sukinėjosi prie rusų pasienio kareivių. Šie jį savo pirtyje išmaudydavo, nuskusdavo, aprėdydavo, apaudavo. Tik senų skarmalų iš jojo atimti, Dieve saugok, negalima buvo; netekęs jų verkdavo, kaip mažas vaikas. Žinojo tai kareiviai ir jojo „neskriausdavo". Taip ir vaikščiojo apsikarstęs senais batais, sudriskusiais drabužiais, su keliomis lazdomis per petį, viena pasiramščiodamas. Be to kareiviai išmokino jį vyresnius karišku būdu sveikinti ir kai kuriuos įsakymus pildyti. Sušuks kas nors. „Apol, op!" — ir Apolis, visa metęs nuo pečių, pašoks į viršų kokį pusmetrį. „Vaikeliai, liaukitės"... — maldauja Apolis išdykėlių. Bet šie kur tau liausis! Jiems smagu buvo pažiūrėti, kai Apolis klauso jų įsakymo ir šokinėja. Ir tik kai Apolis jau sukaista, parausta, tomet pagriebęs lazdą išvaiko savo kankintojus. Todel nemėgo Apolis tur būt miesčiuko, kur aš gyvenau, ir labai retai pasirodydavo. Visa jojo paguoda— kaip minėjau, rusų kareiviai.

Prasidėjo Didysis karas. Kareiviai išnyko, žuvo ir Apolio laimingos dienos. Susmuko jis, nes vargšui ir pabadauti prisėjo.

Atėjo vokiečiai ir pradėjo kraštą tvarkyti. Tuojau įvedė savo pasus, užgynė be leidimo iš kaimo kaiman vaikščioti, suvaržė visą gyvenimą. Visi nusilenkė jėgai, tik ne Apolis. Jis vienas nesirūpino pasu, nepildė jokių vokiečių įsakymų, vaikščiojo, kur norėjo.

Sugavo jį vokiečiai. Pradėjo kamantinėti. Apolis išpūtęs akis tik žiūri į juos; rodos, kareiviai, bet tokie šiurkštūs, nepanašūs į tuos, kurie juo rūpinosi: ir jų kalba nesuprantama. Atsirado bet gi vokiečių tarpe mokąs kalbėti ir rusiškai.

— Kaip tavo vardas, pavardė?

— Apolis.

— Kur gyveni?

— Ten...

— Kur? kur?

— Ten... ogi ten...

Nieko iškvosti iš Apolio nepasisekė. „Šnipas"! — nutarė vokiečiai, apsupo jį ir nusivedė miestelin. Miestely žydeliai pradėjo aiškinti vokiečiams kad čia jokis šnipas, bet paprastas „mišiuginė". Bet vokiečiai netikėjo ir pasodino Apolį šaltojon; liepė šaltosios savininkui Apolį pavalgydinti. Šaltosios savininkas, apsukrus žydelis, pasižadėjo išpildyti įsakymą ir, žinoma, išpildė: kas vokiečių įsakymų pirmomis okupacijos dienomis nepildė.

Kitą dieną vel pradėjo tardyti Apolį.

— Kaip tu vadiniesi?

— Apolis.

— Pavardė?

— Apolis.

— Pavardė?

? !

— Kur gyveni?

— Ten.

Ko nedarė, kaip prisimygę neklausinėjo — nieko neišeina: „Apolis ir ten" —tai visa, kas galima išgirsti iš Apolio.

— Ar gavai valgyti? — paklausė tardytojas, norėdamas tur būt užmigdyti Apolio budrumą. O Apolis visuomet buvo godus valgio.

— Ne! — atsakė rimtai Apolis.

Pašaukė žydą. Šis sako: „Ponuliai, tai „mišiuginė" ir jūs nieko iš jo nesužinosite. Jūs jį geriau paleiskite, tai joks šnipas".

— O kai nueis pas rusus? Ar pamanei, žyde, ką patarei? O gal ir tu...

— Ai, ai! Dieve mane saugok! Darykite su juo, kas jums patinka...

Ir padarė... Daugiau Apolio niekas nematė.

Vebe.

ŪKIO SKYRIUS.

Mūsų ūkininkų klaidos.

Visi augalai tik tada gali gerai užaugti, jei pasėjama gera sėkla. Jeigu pasėsime šiūkšlių, tai nors žemė bus ir geriausia įdirbta ir įtręšta, tai vis tiek gero derliaus nebus. Tai rodos taip yra aišku, kad net mažas vaikas gali suprasti. O vienok mūsų ūkininkai to nepaiso. Jei mūsų ūkininkas turi pirkti sėklos, tai jis visai nesiinteresuoja, ar ta sėkla digs, ar ne. Jam svarbiausia, kad sėkla būtų pigi. Todel sėklą dažniausia perka pas žydelius, o kasmet vietoj pasėtų augalų sudygsta piktžolės, tai tada kaltina savo žemę, orą ir visą pasaulį. Tai yra visai netikęs paprotys, kuris ūkininkams daug kainoja.

Kitų kraštų ūkininkai nepasėja nė vieno kilogramo sėklos, kurios nebus garantuotas dygimas. Užtat ir neapsigauna. Gi perkant pas žydus dažnai gauname visokių šiukšlių ir, kas taip pat labai svarbu, negauname pageidaujamos veislės javų, nes perkupčiai paprastai patys nežino, ką parduoda. O sėjant įvairius augalus juk labai svarbu ne tik jų kokis, bet ir tai, kokios jie veislės.

Jei ūkininkas sėja savo sėklą, tai jis visai nesirūpina jos grynumu. Todel pasėja dažnai visai neišvalytą sėklą, kurioje ne tik daug blogų grūdų ir piktžolių, bet taipogi žymi dalis pelų. Žinoma, iš tokios sėklos gero derliaus nekuomet negali būti. Tai yra todel, kad ligi šioliai ūkininkai pas mus dar neturi, paprasčiausių javams valyti mašinų, būtent *arpų* ir iškultus javus valo vėdant tam tyčia šluota. Kokia iš po tokios šluotos gali išeiti sėkla, manau, kad ir aiškinti nereikia.

Jeigu ūkininkas neturi iš ko nusipirkti šiaip geresnių ūkio įrankių, tai dar galima suprasti, bet paprasčiausius javams valyti įrankius — arpas privalo turėti kiekvienas. Jei nėra iš ko arpos nusipirkti, tai bent patys pasidarytų. Antai Suvalkijoj, ūkininkai dažnai pasidaro arpas, kurios neblogiau išvalo javus, už fabriko pagamintas arpas. Jeigu arpa vienam ūkininkui nusipirkti per sunku, tai gali nusipirkti susidėję 2—3 ūkininkai. Sėti neišvalytą sėklą yra visiškai neišmintinga ir neracijonalu, nes dar nebuvo atsitikimo nuo pasaulio pradžios, kad iš šiūkšlių būtų užaugę javai. Sėdamas šiūkšles ūkininkas nieko daugiau nesusilauks, kaip tik žalos.

Reikia pastebėti, kad su sėklos valymu pas mus nėra jau taip sunku ir man rodos, kad pas mus gali lengvai išvalyti sėklą net tie, kurie neturi savo mašinų. Čia aš turiu omenyje javų valymo stotis, kurių vietomis yra gana tankiai, ypač Švenčionių apskrityje.

Bet ar naudojasi pas mus tomis javų valymo stotimis taip, kaip būtų pageidaujama? — Žinoma, toli gražu ne. O tai todel, kad vieniems nepatinka steigėjai, kitiems — namas, tretiems — stoties prižiūrėtojo nosis ir t. t. Todel daugelis ūkininkų tomis stotimis nesinaudoja net tada, jei turi mašinas čia pat po ranka: Ir kas nuo to nukenčia? Žinoma, kad pats ūkininkas.

Kadangi šis klausimas pas mus yra labai opus, todel aš negalėjau susilaikyti čia nepasakęs ūkininkams keletą karčių žodžių. Ir dar pakartoju, kol pas mus ūkininkai nesirūpins sėklos valymu, toliai nebus gero javų derliaus, toliai nėra ką kalbėti apie pirktinas trąšas, nes iš tuščio ir Saliamonas nepripils.

Dadar apie žemės tręšimą. Svarbiausia pas mus trąša ligi šioliai yra gyvulių mėšlas. Daugelis ūkininkų ligi šioliai žemę tręšia išimtinai gyvulių mėšlu, o kitokių trąšų dar nepažįsta. Lubinus žaliajam mėšlui sėja dar ne visi ūkininkai, o pirktinių trąšų daugelis ūkininkų dar visiškai nepažysta.

Gyvulių mėšlas yra be abejo svarbiausia ūkyje trąša ir todel kiekvienas ūkininkas privalo taip susitvarkyti savo sėjamainą, kad kuo daugiausia pasigamintų trąšos, tai yra mėšlo. Dėja, ligi šioliai pas mus mėšlo prisirenka labai maža, nes ūkininkai labai mažai sėja pašarinių augalų, todel negali išlaikyti pakankamo skaičiaus gyvulių. Turėdami maža mėšlo ūkininkai ir tą patį išnaudoja blogai, nes duoda jį ne tiems augalams, kurie jo labiausia reikalingi, bet tiems, kurie gali apsieiti ir be mėšlo.

Toliau, kadangi gyvuliai pas mus šeriami labai prastai, todel mėšlo prisirenka maža ir tas pats būna palyginti menkos vertės. Reikia atsiminti, kad mėšlo gerumas daug pareina nuo pašaro ir juo pašaras geresnis, tuo ir mėšlas geresnis. Ar mėšlas yra geras ar blogas, vis tiek jį reikia taip suvartoti, kad kuo mažiausia nustotų maisto dalių.

Mažiausia mėšlas nustos maisto dalių tada, jei jį išvežią tuojau iškratysime ir aparsime. Jeigu mėšlas ilgai guli laukia neapartas, tai tada daug jis nustoja brangiausios maisto dalies — azoto, kuris išgaruoja amonijako pavidale.

Pas mus, kaip jau sakiau, gyvulių mėšlu tręšia dažniausia ne tuos augalus, kurie labiausia jo yra reikalingi, bet tuos, kurie gali apsieiti ir be gyvulių mėšlo.

Taip, didžiuma ūkininkų gyvulių mėšlu tręšia miežiams ir bulvėms, arba miežiams ir rugiams, o bulvėms ne visuomet mėšlo ištenka. Į gyyulių mėšlu patręštus miežius paskui sėja dobilus. Taigi kaip matome, mūsų ūkininkai elgiasi labai nesąmoningai. Jei to mėšlo turėtų daug, tai dar pusė bėdos būtų, bet maža turėdami ir tai išnaudoja jį kuo blogiausia. Pirmiausia, gyvulių mėšlu reikia tręšti pačius brangiausius augalus ir tuos, kurie mėšlą geriausia apmoka. Todel po mėšlui pirmon vieton statoma paprastai bulves ir kitus kaupiamuosius, kurie mėšlą geriausia apmoka, o po kaupiamųjų sėjame vasarojų. Tręšti gyvulių mėšlu miežius yra visiškai neracijonalu, nes nuo mėšlo mieziai dažnai išgula, o jei ir neišgula, tai vis tiek brandos nebūna. Pagalios. gyvulių mėšlu treštoje dirvoje gerų bravorinių miežių neužauginsite, taigi jokiu būdu jų negalima bus priskirti prie brangiausiųjų augalų.

Antrą labai svarbią mūsų ūkininkai daro klaidą, tai kad mėšlą nelaiku aparia. Pas mus dar ligi šioliai įsivyravęs paprotys mėšlą aparti prieš pat augalų sėjimą arba sodinimą. Tiesa, rugiams mėšlą aparia vieną-kitą savaitę prieš rugių sėjimą, bet bulvėms mėšlas visuomet apariama bulves sodinant. Tai yra visai netikęs paprotys, nes panašiai elgiantis augalai mėšlo negali kaip reikia išnaudoti. Pavyzdžiui, jei bulvėms mėšlą aparti savo laiku, tai jos gausiai už jį apmoka geru derliumi. Bet jei mėšlas bulvėms apariama sodinant sėklą, tai tada bulvės labiau auga į virkščias, bet bulvių užaugina maža. O juk bulves sodiname ne del jų virkščių, bet del gumbų. Kuomet ūkininkų paklausi, kodel jie taip daro, tai dažniausia atsako, kad kitaip negalį padaryti, nes susidėjus visiems darbains į krūvą, neištenką laiko.

Panašus aiškinimasis turi dalį tiesos. Pas mus nuo senai yra paprotys visus rudens darbus atidėti pavasariui. Todel atėjus pavasariui ūkininkas iš tikrųjų nesuspėja visų darbų atlikti, nes tuo pačiu laiku reikia dirvos sėti, mėšlas vežti ir javus sėti. Kad to neatsitiktų, ūkininkai mėšlą išvežti ir aparti visiems kaupiamiesiems augalams turi būtinai iš rudens. Tada pavasarį daugiau laiko bus ir gyvulių mėšlą kaupiamiejai augalai kur kas geriau išnaudos. Gyvulių mėšlas aparti iš rudens labai svarbu ypač kietesnėse dirvose, Mat, į kietesnes dirvas sunkiau įeina oras, todel mėšlas tokiose žemėse sunkiau pūsta. Jei į tokias žemes gyvulių mėšla aparsime kaupiamiesiems augalams pavasarį, tai jis ilgai gulės žemeje nesupuvęs ir augalai negalės jo greit sunaudoti.

Kas kita su lengvesnėmis dirvomis. Į tokias daug lengviau įeina oras, daug lengviau pūna mėšlas, todel į tokias mėšlas galima aparti ir anksti pavasarį.

Tačiau kad mėšlas nenustotų daug savo vertės, tai jis turi būti išvežtas ir apartas kaip reikia. Geriausia, kaip jau sakiau, bus tada, jei mėšlą išvežią tuojau iškratysime po dirvą ir aparsime. Mūsų ūkininkai šios taisyklės kaip tik nesilaiko, nes išvežtas mėšlas dar ilgai guli dirvose krūvelese, o paskui iškratytas, taip kad aparia visiškai išdžiūvusį mėšlą, kuris nedaug daugiau turi vertės už sausus šiaudelius.

Todel nieko stebetina, kad po tokiam mėšlui augalai vis tiek neauga gerai. O tuo tarpu mėšlas yra labai brangi ir nepakenčiama ūkyje trąša, nes jis suteikia žemei ne tik augalams reikalingų maisto dalių, bet ir puvinio. Kas ūkyje maža turi mėšlo ir savo žemės pilnai juo neįtręšia bent kartą į 5 meius, tas gero javų derliaus vis tiek neturės. Taip pat neturės gero derliaas ir tas, kuris mėšlą neatatinkamu laiku aparia ir ilgai laiko lauke neapartą.

Ag.

Braškės.

Braškės yra ne tik skanus gardėsys, bet ir pelninga pavasario prekė. Pavasaris ūkininkui yra gana sunkus, tad truputį daugiau pasidarbavus, kiekvienas ūkininkas galėtų turėti pavasario reikalams, nemaža auksinų ir braškių!

Augina kiti braškes, nežinodami būdo, ir jaučiasi nepatenkinti savo darbu, nes jokio pelno neturi. Nereikia manyti, kad braškės gali augti vienoj vietoj 4 — 5 metus. Šis būdas paprastas mums, nors ir gerai prižiūrimas, niekuomet gerai neapsimokės.

Ko braškės labiausia reikalauja? Pirmiausia, bent trumpai susipažinkime su jomis. Braškės — žiemkentis augalas, kurių gyvenimą galima skirti į 3 dalis: augimą, vaisinimąsi ir nykimą.

Augimas. Braškės nepaprastai gajus augalas, nevesdamas vaisių ir tai auga, nors išvisęs. Veisiasi sėklomis, bet kad išlaikius savo rūšį, leidžia iš krūmo ilgus ūsus, kuriuose randasi mažos užuomazgos — fliansai naujiems krūmams. Braškės pirmoje savo amžiaus dalyje turi mažutes šakneles ir vieną mažą lapelį, kuris traukia maistą iš oro, o šaknele — iš žemės.

Kita dalis — **vaisinimasis.** Peržiemojusios braškės pradeda stipriai augti ir krauti žiedus, po to žydi ir duoda vaisių —uogas, o vėliau leidžia iš krūmų ilgus ūsus, kurie duoda gyvybę naujiems krūmams.

Trečioji — **nykimas.** Atlikusios savo pareigas braškės sensta ir tuomi lieka mažai dėkingos savo šeimininkui. Tai atsitinka du kartu nurinkus uogas. Tikrai pasakius, tai yra dvimetis augalas.

Žemės prirengimas braškėms.

Mėgiama breškių žemė tai bulvių žemė. Rudenį bulves nukasus arba išrovus senus krūmus žemę reikia negiliai aparti ir gerai išakėjus, po kelis kartus reikia išrinki iš žemės visokias nereikalingas šaknis ir šakneles. Rugsėjo pabaigoj gerai patręšti šviežiu mėšlu, duodant mažiausiai 30 didelių vežimų į 1 ha. Labai gerai tinka išeinamųjų vietų trąšos, į kurias dadėjus kalkių palaistyti žemę, o paskiau kratyti mėšlas ir taip įtręšus giliai aparti. Pavasarį, apie gegužės vidurį pajudinti žemę gerai drapoku, paskui gerai išakėti, išrinkti žoles, padaryti vagas po 60 cent. pločio ir sodinti ankstyvų rūšių augalus: kopūstus, kaliafijorus, kaliarepas ir kitką, taip, kad nuėmus augalus nuo lauko pabaigoj liepos mėn. galima bus parduoti ir kaipo už ankstyvus nemaža pelno turėti. Tuo tarpu žemė, nors buvo užimta, bet prisirengė braškėms. Nuėmus augalus nieko nelaukiant, žemę reikia gerai išarti, išakėti ir taip pat patręšti, kaip ir iš rudens. Panašiai prirengus dirvą, reikia daryti ežes-lysves 1 metr. 15 cent. platumo ir paliekant tarplysius 40 — 50 cent. pločio. Tuo būdu įrengtoj ir sutvarkytoj žemėj galima bus susodinti į 1 ha 35,000 krūmų.

Tamsiųjų auginimas.

Žydint braškės, paprastai gegužio mėn., iš kerų ima leisti ūsus, ant kurių matos mažyčiai flianseliai. Pirmieji ūsai duoda stipriausius fliansus, antruosius ir vėlesniuosius nieko nelaukiant reikia kirpti sulig kerų, kad augalas be reikalo neaikvotų savo jėgų. Pirmiems ūsams duoda išaugti ligi 50 — 60 cent. ir prie vieno krūmo galima palikti 6 — 8 jaunus flansus auginimui. Išrinkus stipriausiuosius ūsus su gražiausiomis užuomazgomis prismeigti, įbesti į žemę lankščią vytelę-šakelę; po kelių dienų pastebėjus, kad fliansai įkibo į žemę, reikia ūsus atkirpti nuo krūmo sulig jo ir taip lai auga fliansai iki birželio mėn. pabaigos. Išrovus visokias rasodas ir rasodnikų, nes paprastai rasodnikuose žemė esti gera, išpūrinti, perkasti, pridedant 1/8 dalį, gero molio, maišyto pusiau su kapotomis samanomis ir taip išdirbtuose rasodnikuose ar išdirbtame žemės gabalėlyje sodinti jaunamečius fliansus, kurie augo atkirpti nuo krūmų. Sodinant reikia dabuoti, kad žemės nenukratyti nuo jaunamečių šaknų.

Taip persodinus ir apspaudus gerai aplink žemę, reikia pridengti šakomis ar šiaudais, neliečiant pačių augalų t.y. neprispaudžiant fliansų šakomis ar kitu kuomi į žemę, nes jaunieji fliansai, išjudinti iš žemės negreit prigytų kaitinami saulės, o tuomi susitrukdytų ir visas augimas. Ryto metu ir vakarą persodintus fliansus reikia palieti, jei sausas oras. Po 2 — 3 dienų pratinti iš ryto ir vakare prie saulės, o po savaitės galima nebedengti, nes jau tikrai turės išleistas naujas šakneles. Na, ir taip lai auga ligi bus laikas sodinti į nuolatinę jų augimo vietą.

Pabaigoj liepos, o vėliausia rugpiūčio 15 dieną, jau turėti prirengtą žemę viršuj nurodytu būdu, ir sodinti iš rasodninkų fliansus atsargiai, ir keliant šaknis su žemėmis, sodinti į prirengtas plačias duobeles, užpildant žemėmis ir aplinkui gerai suspaudžiant. Krūmas turi būti per 40 kvad. cent. vienas nuo kito ir pasodinti reikia taip, kad aplinkui krūmus būtų apskriti įdubimai, į kuriuos reikia pripili šalto vandens.

Sodinimui reikia parinkti šiltą dieną, lyjančią ar sausą, tik pavakariais užsiimti sodinimu, nes naktis priduoda daug jėgų, persodintiems augalams savo vėsumu. Tuo budu nepajus braškės persodinimo ir toliau augs šaknydamosios. Žiemai ir šiuos braškių jaunus krūmelius reikia pridengti, būtent, lapais ar senu sausu mėšlu, kuriame yra daug šiaudų ir nešlapias; tada jauniems kereliams nebus pavojaus iššąlti, o tuomi ir visas darbas nenueis niekais.

Vaisių rinkimas.

Anksti pavasarį, kai jau atšyla ir žemė pradžiūsta, paėmus kapstuką, žemę apie krūmus reikia pakelti, smulkiai kapojant ir nepaliečiant pačių krūmų. Ligi žydėjimui gerai išravėti piktžoles, tik vieno nepamiršti: kad beravint ar bekapojant žemę kapstuku nepajudinti iš vietos krūmų.

Jei oras sausas, reikia būtinai palieti nors kartą į dieną, vakarais. Gegužės mėn. braškės pradės žydėti, tai yra laikas patiesti joms patalas. Tam tikslui reikia supiaustyti šiaudų į stambesnę siečką ir aplinkui kiekvieno krūmo apibarstyti, kad nesimatytų žemės. Tada nunokęs vaisius nesusipurvins, bus švarus. Kas gyvena arti miškų, užuot šiaudų gali vartoti smulkias samanas. Neužmirškime, kad laike žydėjimo, ir vaisiaus augimo braškės reikalauja daugiau drėgmės, negu paprastai, todel užklojimas arti krūmų žemės ir kitu atvėju naudingas, nes ilgiau sulaiko šąknyse drėgnumą.

Uogas reikia rinkti iš ryto, kada rasa nukrinta, t. y. rinkti tada, kai sausas oras ir sausas vaisius. Jeigu ilgai lytų, o uogos nokdamos reikalauja nurinkimo, reikia jos nurinkti, tik vežant parduoti, reikia dėti į 1 kg. pintines, perdedant nors kas dvi uogų eili klevo ar burokų lapais. Išsiuntimui toliau uogos reikia rinkti sausas ir nevisai prisirpusias, t.y. iš vienos pusės raudonos, nes kelionėj per 3 — 4 dienas pabaigs rausti, o ir nesusitrins, būdamos kietesnės. Pirmais rinkimo metais gausime beveik vienodo didumo uogas todel parduodant ir perrinkti nereikia, nes visos uogos didelės ir gražios. Kitais metais perrinkimas jau bus reikalingas.

Ir taip, turint užsodinta 1 ha žemės braškėms ir pridėjus tiek darbo ir rūpesnio išskaitliuota, kad iš tų 35,000 krūmų braškių, skaitant kad vienas krūmas duoda 10 deko uogų, arba 1 ha iš 10 krūmų, iš 1 ha braškių gausime 3,500 kg. uogų. Jeigų uogų 1 kg. skaitysime po 1 auksiną, tai bus 3 500 auksinų. Bent kiek pasidarbavus, galima iš braškių turi puikų pavasario pelną.

Tolimesnis braškių prižiūrėjimas.

Nurinkus visas uogas, nuolat karpyti augančius ūsus, nes traukdami iš žemės maistą, trukdo stiprėjimą patiems krūmams. Ligi rudens krūmai gražiai išaugs ir sustiprės. Užėjus šalčiams reikia pridengti krūmus sausu mėšlu, arba lapais.

Kitais metais nurinkus uogas, nieko nelaukiant reikia rauti laukan krūmus — ir išarus ir išakėjus, palikti žemę pavasariui daržovėms. Po braškių 3 metus galima naudotis žeme be mėšlo gaunant gerą derlių.

(B. d.)

M. P — tė.

Augalų ligos.

Bulvių ligos.

Beveik visi mūsų augalai turi daugybę priešų, kurie jiems nemaža kenkia. Taip, beveik kiekvieną pas mus sėjamą augalą užpuola visa eilė įvairių vabzdžių ir kirmėlių, kurie dažnai pridaro nemaža žalos. Be to, mūsų augalai dažnai serga ir šiaip ligomis, kurias iššaukia labai maži, nes laisva akimi neįžiūrimi padarai, vadinamieji grybai, arba bakterijos.

Augalų ligas siaučia nekas metai lygiai. Bet kaip kuriais metais jos taip įsivyrauja, kad mūsų ūkininkams pridirba labai didelių nuostolių. Kad to neatsitiktų, ūkininkai turi pažinti bent svarbiausias augalų ligas, nes tik pažindami ligą, mokės nuo jos apsaugoti savo augalus.

Mūsų augalai serga įvairiausiomis ligomis. Bet apie visas tas ligas aš čia nekalbėsiu, nes tai perdaug užimtų vietos. Aš čia aprašysiu tiktai svarbiausias mūsų augalų ligas, kurias dažnai padaro nemaža žalos. Pradėsime nuo bulvių ligų.[1]

Bulvių puvinys.

Bulvių puvinys yra labai gerai žinoma pas mus bulvių liga, nes dažnai ji sunaikina ištisus bulvių laukus. Bulvių puvinį iššaukia ypatingas grybelis, lotyniškai vadinamas —*Phytophtora infestans*. Ši liga sunaikina virkščias ir gumbus, bet peržiemuoja tiktai ant gumbų (bulvių), nes virkščios kasant bulves susinaikina.

Kai buvo atrasta Amerika, tai dar ilgą laiką susisiekimas su ja buvo gana blogas, nes tik išimtinai būriniais laivais, kurie plaukdavo į Europą ištisus mėnesius, o esant blogiems orams ilgai susilaikydavo kelyje įvairiuose uostuose karštose atogrąžų šalyse. Todel bulvės laivuose smarkiai įkaisdavo ir nuo to karščio ligos perai žūdavo, jei ant kaip kurių gumbų jie būdavo patekę. Todel ilgą laiką mūsų krašte ir apskritai Europoje bulvių puvinio nebuvo. Bet kuomet atsirado greiti gariniai laivai, kurie labai sutrumpino pervažiavimą iš Amerikos į Europą, tai jau 1842 metais vienas mokslininkas atkreipė domę į šią bulvių ligą Europoje. Bulvių puvinys, su kuriuo tada pas mus dar nemokėjo kovoti, kas metai platinosi vis labiau ir nuo 1845 m. ligi 1850 metų kaip gaisras apėmė visą Europą, taip, kad daugelis ūkininkų labai nukentėjo, o kiti buvo priversti net mesti bulves sodinę. Kaip kuriose šalyse, pavyzdžiui Irlandijoje 1845 metais, nuo šios ligos žuvo visos bulvės. Po 1850 metų liga truputį nusilpo, bet vis delto laikas nuo laiko ūkininkams stipriai duodas jausti.

Ligos žymės. Apie vidurvasarį, ankščiau ar vėliau, tai parcina nuo srities, ant bulvių lapų, arčiau prie žemės, atsiranda apskritos pilkos dėmės, dažniausia lapų kraštuose. Jei orai sausi, tai dėmės nedidėja ir didesnės žalos nebūna, bet esant šiltiems ir drėgniems orams, pilkosios dėmės smarkiai pradeda didėti, apima visą lapą, pereina į kotus ir virkščias, lapai susisuka, susiraukšlėja ir nudžiūsta, išrodo kaip ir nudegę ir pagaliau visiškai žūna, taip kad kaip kada nuo bulvių lauko ir ženklo nepalieka. Jei liga pasirodo pabaigoj vasaros, tai ūkininkai mano, kad virkščios taip sau ankščiau nudžiūvo, bet apie tikrąją priežastį nedasiprotėja.

Atatinkamose sąlygose, prie 10 — 15 laipsnių sulig Reomiuro termometro liga platinasi nepaprastai greit ir per kelias dienas gali sunaikinti ištisus bulvių laukus.

Esant drėgniems orams aplink pilkąsias dėmes atsiranda balti pelėsiai, kuriuose subręsta ligos sporai. Jei orai sausi, tai tie pelėsiai nedidėja ir net ilgesnė sausuma visiškai nužudo ligos sporus. Bet gana pereiti geram lietui, kaip ligos vystymasis pradeda eiti labai sparčiais žinksniais. Tada tuose pelėsiuose atsiranda daugybė ligos sporų, kuriuos išnešioja po visą bulvių lauką vėjas ir vabzdžiai ir tuo ligą praplatina.

Kadangi visų augalų lapai, taigi ir bulvių, pagamina maistą, kuriuo angalai minta, tai aišku, kad bulvės tik tada gali gerai užderėti, kuomet jų lapai ir virkščios žalios, stiprios ir sveikos. Priešingai, jei bulvių lapai suserga, tai tuojau atsiliepia į pačias bulves, nes tada tuojau šaknys pradeda badauti ir jau negali užmegzti daug bulvių ir juo labiau negali užauginti didelių gumbų. Tada bulvių arba visai nebūna, arba būna labai maža ir tos pačios ėsti mažos ir nemaistingos. Iš pasakyto aišku, kad juo ankščiau pasirodo liga ant bulvių lapų, juo labiau nukenčia bulvės. Jei liga atsiranda vėliau, tai yra pabaigoj vasaros, tuomet žala būna ne taip žymi.

(B. d.)

Ūkio patarimai.

Klausimas. Juodosios skruzdės užpuolė bičių avilį taip skaitlingai, kad paprastu būdu niekaip negalima išnaikinti. Prašau patarti, kokiu būdu jos išnaikinti ir ar yra kokis nors būdas?

Bitinas.

Atsakymas. Aplink avilį išnaikinkite žoles ir aplink kojas pabarstykite pelenų. Pačias avilio kojas ištepkite karbolineumu. Gi avilio tuščias vietos, ypač stogelį, kuris dengia rėmus, pabarstykite naftalina. Skruzdės ypatingai nemėgsta naftalinos, todel jei viską taip atliksite, kaip čia nurodyta, tai skruzdės tuojau avilį apleis.

Klausimas. Prie mūsų žemės, prie upės, iš kitos vietos žmogus turi supirkęs sklypą žemės ir nori ten pastatyti vandeninį malūną. Malūnas daug gadintų mūsų pievas, nes pakeltas vanduo jas užlietų. Todel visas sodžius protestuoja. Pernai metais tam asmeniui buvo atsakyta iš ministerijos statyti malūnas. Dabar vėl atvažiavo vieton inžinieriai matuoti, kaip aukštai pakils vanduo, sakydami, kad pievos nebus užletos ir spiria žmones, kad leistų statyti malūną. Jie sako, kad pernai išduotas Ministerijos raštas dabar neturįs galios, nes jau išėjęs naujas įstatymas. Prašau atsakyti, ar gali prieš mūsų norą pastatyti malūną?

Kikutis.

Atsakymas. Nuo pernai metų nebo nepasikeitė ir todel Ministerijos sprendimas nenustojo galios. Jei tas malūnas ištikrųjų kenks Tamstų pievoms, tai tas asmuo negali kitaip statyti malūno, kaip tik Tamstoms sutinkant. Todel žiūrėkite, kad neapsigautumėte.

Jei tas asmuo mėgins statyti malūną be Tamstų sutikimo, tai kuogreičiausia kreipkitės į starostą.

Klausimas. Dviejų metų kumelaitės užaugo ant galvos keletas karpų. Buvome ašutais perišę, bet nieko nepadeda ir vis auga. Kas darytj?

Ar. Aučynas.

Atsakymas. Perrišimas ašutu gali padėti tik tada, jei karpos turi plonus kaklelius. Jei karpų kakleliai platūs, tai tokias sunku gerai perrišti. Tokiam atsitikime reikia jas nukirpti ir žaizdas prideginti *lepisu*. Žirklaitės turi būti švarios, nesurūdijusios ir prieš vartosiant reikia jas nuplauti spiritu.

Vietoj šios operacijos galima karpas lengvesnių būdu išnaikinti, būtent: kas 2 — 3 dienos tepant druskos arba sieros rūkštimi. Tepti galima pagaliuku, kurio galą apvyniojama švaria vata. Druskos ir sieros rūkšties galima gauti vaistų sandelyje. Su tais vaistais reikia apsieiti atsargiai, nes jie degina odą ir drabužį. Ypač reikia žiūrėti, kad maži vaikai neturėtų prie tų vaistų priėjimo.

Klausimas. Šiemet pas mus atsirado ypatingų mažų juodų vabaliukų, kurie nuėda kopūstus. Aš jau du kartu sodinau kopūstų rasodą ir vis nuėda. Prašau patarti, kas tai per vabalai ir ar galima juos kuriuo nors būdu išnaikinti.

S. Vargšas.

Atsakymas. Tie vabaliukai tai bus *spragės*, arba žemės blusos (lot. Haltica). Blusomis juos vadina todel, kad jie gana aukštai šokinėja. Spragės ėda daržoves tiktai šiltomis saulėtomis dienomis; šaltomis dienomis jos būna pasislėpusios žemėje ir augalams nieko nekenkia. Spragės peržiemoja žemėje arba tvorų plyšiuose. Pavasarį, kaip tik oras atšįla, spragės išlenda iš savo guolio ir deda kiaušinėlius ant apatinių žolių lapų pusių. Iš kiaušinėlių vėliau išsirita mažos kirmėlaitės, kurios įsigraužia į lapą. Palandžiojus po lapą ir pasimaitinus, kirmėlaitė lenda į žemę. Žemėje ji pavirsta į vabaliuką. Vabaliukas išlenda iš žemės, maitinasi žolių, o kaip atsiranda, tai ir daržovių lapais ir vėl deda kiaušinėlius. Taigi per vasarą išeina vabaliukų 4—6 kartos.

Naikinimas. 1) Kadangi vabaliukai deda savo kiaušinėlius ant piktžolių lapų, tai reikia daržuose išnaikinti piktžolės. 2) Lengviausia spragės bus naikinti dūmais ir pelenais. Daržo krašte sukrauna krūvas kurios nors degamos medžiagos, būtent: skiedrų, lapų, šakų, spyglių ir t. t. Kada krūvos įsidega, reikia jos apmesti velėnomis žole į apačią. Velėnomis reikia uždengti visą krūvą ir užkimšti visas skyles, per kur tiktai eis dūmai. Panašiai uždengtos krūvos išlėto degs ir duos daug dūmų. Žinoma, krūvos reikia taip sukurti, kad vėjas dūmus neštų per visą daržą. Kada krūvos sudega ir ataušta, pelenus pila į tankų sietą ir eidami per daržą sijoja. Sijoti reikia tiktai iš ryto arba vakare, kada daržovės nuo rasos dar esti šlapios.

Be pelenų galima daržovės barstyti dar tomamilčiais.

Užsienyje ūkininkai patyrė, kad spragės visai neėda tų daržovių, kur ant lysių žemė užpilta plonu smėlio sluoksneliu. Jeigu smėlis nebaltas, tai reikia įmaišyti kalkių (vopnos).

3) Spragės galima dar gaudyte gaudyti. Tam tikslui ima lazdą ir prie vieno jos galo prikala audeklo gabalą, taip kad gaunas kaip ir vėliava. Paskui audeklą ištepa pašildyta smala arba kuria kita limpama medžiaga, tiktai apatinį audeklo kraštą palieka per kokia $1-1^1/_2$ verško platumo neišteptą, kad neišmaluotų daržovių. Gaudyti reikia taip: lėtai einant per spragių užpultą lauką gana smarkiai švytuoti vėliavėlė į kairę ir dešinę, taip kad neišsmaluoti jos kraštai pasiektų augalus. Išgązdintos spragės šoka ir prilimpa prie vėliavėlės. Tuo būdu galima išgaudyti daugybę spragių.

Gaudyti reikia vidudienį ir šiltą ir saulėtą dieną.

4) Spragės galima dar naikinti paryžiaus žaliuma. Vaistus galima taip sutaisyti: paimti 4 latus Paryžiaus žaliumos, 4 lotus kalkių ir 8 kibirus vandens. Laistyti reikia purkštuvu.

Teisių patarimai.

Klausimas. Treti metai vedžiau, bet šiemet išsėdėjau šešius mėnesius kalėjime, o moterį su mažu vaiku palikau namie prie motinos. Moterį vedžiau tik del kraičio, ji man nepatiko. Kraičio davė 3000 auksinų, bet greitai viską praleidau ir ją išvariau pas tėvus; nurodydamas priežastį, kad dar atneštų 200 auksinų. Bet pasirodė visai kitaip, ji nuėjusi pas tėvus padavė mane teisman, kad grąžinčiau visą jos kraitį ir mokėčiau jai pragyvenimui. Aš nemanau, kad gali ką priteisti. Vieną vaiką turėjo, bet greit mirė. Teisme pasakysiu, kad aš jos nevarysiau, jei atiduotų dar du šimtu ir karvę, o jei neduos, tai ir jos nepriimsiu.

Taigi manau, kad man nieko negali priteisti, nes žemę apskolinsiu, o ūkyje nieko daugiau nėra, kaip arklys. Taigi prašau patarti, kaip gali būti.

V. Vaitkevičius.

Atsakymas. Nepadoriems dalykams patarimų iš principo neduodame. Iš Tamstos laiško matyti, kad jau pasielgiai visais atžvilgiais nedorai, nori dar nedoriau pasielgti ir todel mūsų klausi, kaip tai geriausia padarius. Mus begalo stebina, kad Tamsta drįsti kreiptis su panašiais klausimais. Tačiau mes nė kiek nesistebime, kad Tamsta jau kartą išsėdėjai 6 mėn. kalėjime. Gali dar pakliūti už panašias nedorybes.

P-niai K. Bijūnieniai. Kadangi Tamsta rašot, kad ta byla jau buvo Apskrities Teisme praluošta, tai nesusipažinus su ta byla sunku duoti atsakymas.

P-nui Jaunuoliui. 1) Jei kareiviai šaudo perlėkusius paukščius, tai galite juo apskųsti kariškajai vyriausybei, o taipogi galite paduoti pareiškimą policijai.

2) Jei vietos valdžia neduoda leidimą, tai galima tuo rūpinties per storastiją. Reikia tačiau pastebėti, kad jei vyriausybė atsisako duoti leidimus del Tamstos paduotų motyvų, tai leidimų gali ir neduoti. Vis delto reikia rūpinties starostijoje.

3) Del pasienio kareivių elgėsių paduokite skundą starostijai.

P-nui S. Birženčiui. 1) Spėju, kad pinigus Tamstos tėvas sudėjo į kurį nors rusų banką. Tokiam atsitikime nėra jokios vilties atgauti bent dalį pinigų.

2) Iš Tamstos laiško galima spręsti, kad visa žemė priklauso Tamstai. Tačiau kadangi prie tokios žemės turi reikšmės vietos papročiai, tai sunku duoti galutinas atsakymas. Vis delto be teismo šiame atsitikime nusileisti nereikia.

P-nui Langui. Norinčiųjų skaičius visiškai pakankamas, kad Tamstų sodžius išsiskirstytų viensėdžiais.

P-nui Jonui Guigai. Kadangi visus bankus užėmė bolševikai, tai tikėties pinigų grąžinimo nėra prasmės.

P-nui Vietiniui. Bendrai, komasacija apima viso sodžiaus žemę. Tačiau galimas yra daiktas, kad pravedant komasaciją faktinė sodžiaus padalinimo į dvi dalis padėtis gali būti priimta domėn.

P-nui Kalneliui. Prašymas reikia paduoti Karo Ministerijai Varšuvoje.

P-nui Juozapui Ponavui. Už pasišalinimą iš kariuomenės sulig įstatymų gali nubausti keliais metais kalėjimo.

P-nui Langui. Dalykas jau pasenėjo ir nėra vilties ko nors tikėties.

Pinigų kursas.

Doleris	8 auks. 87 sk.
10 rublių aukso	45.80 auks.
Červoncas (10 r.)	16.00 auks.
Žemės banko 100 auks. lapai be kuponų	50.00 auks.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr.

Čižiūnai, Valkinykų valsč. Birželio 13 d. šio sodžiaus jaunimas p. St. Eidukonio padedamas surengė viešą lietuvišką vakarą. Suvaidinta „Daina be galo“, padainota solo ir pasakyta monologas. Viskas nusisekė pusėtinai; tik publikai labai nepatiko, kad po vaidinimo vakaro rengėjas p. St. Eidukonis, mok. p. Jankauskas ir p. Matuizaitė beveik per naktį su Valkinykų miestelio lenkais perdaug „macnai“ baliavojo.

Pivonija.

Kamorūnai, Varėnos valsč., Birželio mėn. 16 d. p. Grigonio rūpesniu Kamorūnų Šv. Kazimiero Dr-jos Skyrius surengė viešąjį lietuvišką vakarą. Buvo vaidinama „Aušros Sūnūs“. Vaidinimas pasisekė ir skaitlinga publika buvo patenkinta. Matyt kamorūniečių nesigailėta darbo.

P. Valentukas.

Mančigirė, Varėnos vals. Gal vienas tamsiausių Vilniaus krašto kampelis tai bus Varėnos padangė, kur žmonės gyvendami skurdžiai apie švietimą visai ir negalvojo. Ir tik susilaukius savų, lietuviškų mokyklų, ir mūsų kampelyje pradedama po truputį blaivėti, trinti tamsybės aptemdintas akis. Be abejo, pirmon eilėn mums ateina pagalbon mokykla ir laikraščiai. Juk prieš karą apie bet kokį vaidinimą, vakarą sodžiuje niekas ir supratimo neturėjo, o dabar jaunimas su malonumu ruošia vakarus. Štai ir mūsų sodžiuj p-lės mokytojos padedamas jaunimas suruošė lietuvišką vakarą gegužės 30 d. tautiškai įrengtame kluone. Malonu pažymėti ir tas, kad jaunimas, kuris seniau skendo degtinėje, dažnai kaudavosi, dabar visai atsimainė geron pusėn. Reikia tik neišleisti iš rankų savo mokyklos, lietuviško laikraščio ir knygos, o ateitis bus mūsų.

Milžino Tėvas.

Švenčionių apskr.

Ceikiniai. Mūsų miestely birželio mėnesio 9 d. buvo Mikalavėlio Liet. Šv. Kazimiero Draugijos rūpesniu surengtas vakaras. Vaidinta, 1) „Napasisekė Marytei“ 2) „Vagys“. Publikos prisirinko gerokai. Daugiausia lietuvių inteligentijos. Vakarėlį surengti daugiausiai pasidarbavo mokytojas Pakalka. Po vaidinimo buvo suruošta bendra vakarienė vargonininko bute, kurios laike buvo pasakyta keletas kalbų, raginančių labiau susirūpinti lietuvių liaudies švietimu. Baigiant sudainuota Tautos himnas.

Varpelis.

Vaišniūnai, Palūšės parap. Šiame sodžiuje, paskutiniu metu nebuvo jokios draugijos, nors lietuviška mokykla gyvuoja jau ketvirti metai. Ir tik birželio mėn. 9 dieną įsikūrė Šv. Kazimiero Draugijos skyrius. Steigiamajame susirinkime dalyvavo apie 60 asmenų iš Vaišniūnų apylinkės viensėdžių. Susirinkimą atidarė vietinis mokytojas, po to buvo išrinkta prezidijumas, pirmininku — kun. P. Prunskis, sekretorium — mok. K. Daukša. Sekretorius paskaitė draugijos įstatus, kuriuos žodžiu paaiškino kun. P. Prunskis sveikindamas ir nušviesdamas skyriaus naudingumą ir tikslą. Į valdybą tapo išrinkti pusiau slaptu balsavimu, pirmininku — An. Rukšėnas, vice-pirmininku — L. Milašius, iždininku — J. Milašytė, sekretorium — K. Rukšėnas, sekretoriaus pagelbininku — J. Rukšėnas ir knygininku — Ed. Rukšėnas. Vaišniūniečiai, nors dar nepasirodė iki šiol jokiame viešame veikime, bet reikia manyti, kad užsirašę nariai stengsis visų pirma šviestis ir lavintis. Narių susirašė iš viso 54.

Narys.

Kazytiškis, Dūkšto vals. Šių metų birželio 2 d. buvo Kazytiškų didelis viešas lietuvių vakaras. Vaidino „Genovaitę“ N. Daugeliškio Šv. Kazimiero D-jos skyriaus artistai, p. Jurgio Dimbelio bute. Publikos buvo vidutiniškai, vaidinimas ėjo labai pasekmingai, o juo labiau, kai publika užsilaikė ramiai, kas reiškia, jog Kazytiškio jaunimas yra apsišvietęs. Po vaidinimo pasakyta eilių. Po to ėjo šokiai ir žaismai. Pasibaigus šokiams p. J. Dimbelis pakvietė visus artistus ir muzikantus vakarienės, kurios laike viešpatapo draugiškas ūpas. Baigta Lietuvos himnu.

Ten buvęs.

Koščiūnai, Mykalavo vals. Nors sodžius nemažas, (25 ūkininkai) grynai lietuvių gyvenamas, bet susipratimas, o juo labiau švietimas stovi neaukštai. Ypač peiktinas mūsų jaunimas, bijosi šviesos ir nemėgsta nei knygų, nei laikraščių. Pavyzdžiui tokian nemažan sodžiun pareina tik 1 egz. „Vilniaus Rytojaus“ ir 1 „Jaunimo Draugo“ (tai labai maža ir gal todel žmonės taip tamsūs. Red.). Vienintelė mūsų viltis, tai vaikai, kuriuos leidžiame į Strūnaičio lietuvių mokyklą. Džiaugiamės ir esamę patenkinti, kad vaikeliai mok si gimtoje kalboje. Kitiems metams stengiamės įsigyti mokyklą savo sodžiuj.

Šio mėn. 11 d. pas mus lankėsi koks tai ponėkas pasakodamas apie sunkią ekonominę padėtį ir išsijuosęs kvietė nemokėti „strachuvkos“. (Saugokitės tokių žmonių. Red.).

Bičiulis.

Breslavės apskr.

Antalgė, Rimšės vals. Mūsų sodžiaus jaunimas sukruto. Per susirinkimus jau nepliauškia niekų, bet kalbasi rimtais klausimais, kaip pav. apie blaivybę, švietimąsi ir t. t.

Gegužės 26 dieną buvo surengtas lietuvių vakaras, kuriame suvaidinta **„Ant bedugnės kranto“**. Kluonas, kuriame buvo vakaras, buvo išpuoštas lietuviškomis vėliavėlėmis ir vytimi. Bet atėję Rimšės policininkai pareikalavo, kad visa tai nuimti ir ėmė grasinti protokolais. Po ilgų ginčių, nenorint sutrukdyti vakaro, su didžiausiu širdies skausmu, reikėjo nukabinti ir vytis ir vėliavėles. Del to skaudaus mums įvykio, kuris giliai užgavo tautinius mūsų jausmus, vaidinimas iš tiesų susivėlino. Bet vaidino gerai. Po to sekė choras, kuris padainavo keletą lietuviškų dainelių. Režisavo p. A. Bubulis.

Stidgaudas.

Gardino apskr.

Žiogeliai. Karo metu ir vokiečiams užėjus, kai nebuvo jokių mokyklų, mūsų sodžius samdydavo kas met „daraktorių“, kuris mokė vaikus gimtoje kalboje skaityti ir rašyti. Dabar yra blogiau. Mokyklos neturime. Bet kiek išgalėdami šviečiamės iš laikraščių, kurių čia gauname 8 egzempl. „Vilniaus Rytojaus“ ir keletą lietuviškų laikraščių iš Amerikos.

Neprašytas Svečias.

Trumpos žinios.

— Prancūzai atsisakė įsileisti iš Lenkijos moterų emigrančių, kurios nemoka rašyti ir skaityti.

— Argentina ir gi žada mažiau įsileisti emigrantų iš Lenkijos; tai aiškinama neva sumažėjusiu darbininkų pareikalavimu.

— Liepos 2 d. įteiks savo raštus Italijos karaliui pirmasis Apaštališkojo Sosto nuncijus prie Italijos vyriausybės.

— Ispanijos karalius Alfonsas XIII per Prancūziją nuvyko Anglijon.

— Iš Ispanijos Lurdan (Prancūzija) atvyko 15 traukinių su 10,000 maldininkų; jų tarpe yra 600 ligonių.

— Rygoje viešėjo anglų karo laivai; jie išvažiavo birželio 24 d.

— Lietuvių — švedų draugija Stokholme nupirko ir dovanojo Kedainių bažnyčiai varpą, kurį atveš rugpiūčio 5 d.

Atsiųsta.

Pranešimas.

Šiomis dienomis Vilniuje pradėjo veikti lietuvių bankas. Banko vardas šitoks: „Lietuvių Kreditinis Kooperativas aprėžtąja atsakomybe Vilniuje“. Kaip jau iš vardo matyti, bankas įsteigtas koperacijos pamatais. Vadinasi visi, kas tik norės ir kada tik norės gali prie jo prisklausyti nariais: visi nariai bus lygūs, nes visi tik po vieną balsą teturės.

Banko tikslas — pirmiausia parūpinti smulkiojo kredito ūkininkams, amatininkams ir kitiems darbo žmonėms, remiant žemės ūkį, jo gerinimą statybą, amatus kt.

Šio atsakomingo ir sudėtingo darbo pasiėmėme būdami įsitikinę, jog jis ras tinkamą dirvą. Kiedito reikalas pas mus ne tik pribrendęs, bet jau pasidarė labai opus. Tuo tarpu šioj srity ligi pat šiam laikui pačių lietuvių nieko nebuvo daroma. Tiesa tik pastaraisiais laikais sąlygos kiek pagerėjo. Esamoji apyvartoj valiuta įgijo tvirtesnio pastovumo, o šaly to veikiantieji įstatymai ir parėdymai dar leidžia bankams duoti ir prisiimti pasižadėjimų ir svetima valiuta (pav., doleriais ir kt.). Susidarius palankesnėms sąlygoms ir gyvenimo verčiami atkreipėme savo domę ir pastangas į visai apleistus dirvonus. Pradėto darbo pasisekimo galingai reikalauja mūsų plačiosios visuomenės, ypač sodiečių ir miestelėnų reikalai. Šio fakto atjautimas duoda mums tvirto įsitikinimo, kad naujas darbas turės pasisekimo. Pasisekimas priklausys ne tik nuo sumanumo naują įmonę tvarkyti ir ūgdyti, bet dar labiau nuo mūsų visuomenės pritarimo, nuo jos aktingo prisidėjimo savo naują įmonę remti.

Pirmiausiu savo uždaviniu laikome — sudaryti šiai kreditinei lietuvių įmonei tikrus sveikus pagrindus, kad ji galėtų augti, stiprėti, plėstis nors ir iš lėto, bet nepaliaunamai. Niekas, rasit, nepriештaraus, kad juo stipresnė ši įmonė bus, juo didesnė bus jos reikšmė mūsų krašto ūkio gyvenime.

Tokiame dalyke, kaip bankas jokių didesnių aukų ar pasiaukojimų iš visuomenės nereikalautina. Kiekvieno atskiro mūsų piliečio gerai suprasta nauda verčia jį palaikyti savo kred. įmonę. O ir aktingiausiam palaikymui gana visai mažo. Jeigu turi reikalų su bankais, atlik juos per savo kreditinę įmonę; jeigu turi atsidėjęs susitaupęs, penkius, dešimtį, dvidešimtį, šimtą auksinų, — nelaikyk jų pas save, bet nešk ar siųsk visus ar dalį lietuvių bankan, kuris juos saugos nuo ugnelės ir vagių, o dar ir palūkanų primokės. Savo taupmenis gali pasidėti kiekvienam pareikalavimui, kelius mėnesiams, pusei metų ar ilgesniam laikui.

Mūsų yra dešimtys ir šimtai tūkstančių. Jeigu visi ir po maža dėsime, tai sudarysime didelį kapitalą. O juk kiekvienam aišku, kad sėkmingas kreditinis, bankinis veikimas tegalimas tik atsiekus didesnio kapitalo.

Apie mūsų įmonės bankines operacijas skelbsime laikraščiuose.

Adresas: Vilnius, Didžioji g. Nr. 12. Lietuvių Kreditinis Kooperatyvas apr. ats. Vilniuje (Wilno, Wielka 12, Litewska Spółdzielnia Kredytowa z odp. ogr. w Wilnie).

Vilnius, 1929.VI.26.

Taryba:

Pirmininkas (—) K. Veleckas
(—) Kun. K. Čibiras
(—) A. Krutulys
Nariai: (—) A. Matulionis
(—) D-ras J. Šlapelis
(—) S. Špokas.

Valdyba:

(—) P. Karazija
(—) V. Norbutas
(—) K. Stašys

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Lietuvos Šaulių 10-metų sukaktuvės.

Birželio 23 d. Kaune iškilmingai minėta Šaulių Sąjungos 10-metų sukaktuves. Po kun. J. Tumo atlaikytų mišių ir pasakyto pamokslo Petro Vileišio aikštėje įvyko gražus šaulių paradas. Šaulius gražia prakalba, kurioje suminėjo Vilniaus sostinę, sveikino prezidentas A. Smetona. Paskui, priėmęs iš šaulių vadovybės raportą, su vyriausybe priėmė paradą. Orkestras iš 300 muzikontų nepaprastai gyvai ir gražiai griežė maršus, o šauliai ir šaulės iš įvairių Lietuvos centrų su vėliavomis gražiai žygiavo, saulei iš dangaus šviečiant, lyg geresnį rytojų žadant. Klaipėdiečių rykiotė ir visi šaulių — mergaičių būriai susilaukė gausių publikos ovacijų ir sveikinimu. Šaulės žavėjo savo spalvotais drabužiais. Slinko Kauno gatvėmis gyvi gėlynai. Paradas tęsėsi daugiau valandos. Kas tos iškilmės klausėsi iš Vilniaus per radijo, tam kažin kaip džiaugsmas ir ašaros sielą spaudė ir nepaprastai stiprino. Daugiau tokių iškilmių! Tik kad apie jas iš anksto žinotume ir nors iš tolo galėtume pasidžiaugti!

Sigimura Kaune.

Šio mėn. 22 d. atvyko Kaunan Tautų Sąjungos generalio sekretoriaus pavaduotojas p. Sigimura, kurį atlydėjo kunigaikštytė Radvilaitė. Kartu atvyko ir Lietuvos atstovas Berlyne p. Sidzikauskas.

P. Sigimura tą pačią dieną buvo priimtas Lietuvos ministerių pirmininko prof. Voldemaro, kuris aukštajam svečiui suruošė pusryčius. Kitą dieną svečiai laivu išvyko Klaipėdon, o iš ten automobiliu lankys Lietuvos provincijas.

Nauja tautininkų partijos valdyba.

Šio mėn. 15—17 dienomis, kaip jau rašėme, Kaune įvyko metinis tautininkų partijos susivažiavimas, kuriame dalyvavo 227 skyrių atstovai ir 52 svečiai. Susivažiavimas, kaip matome, buvo gana skaitlingas. Pirmininkavo dr. Trukanas (vilnietis). Centro valdybos pranešimą padarė partijos pirmininkas inž. V. Vileišis, iš kurio paaiškėjo, kad tautininkų partija paskutiniu metu sparčiai didėja ir auga.

Kitų metų darbo planą sureferavo P. Lapėnas. Tą planą susivažiavimas vienbalsiai priėmė. Po to buvo išrinkta partijos centro valdyba, kurion pateko: prof. Tamošaitis, dek. V. Mironas, inž. V. Vileišis, Lapėnas, inž. Šakenis (Švietimo ministeris), Žukas ir Karolis.

Kaip praneša Lietuvos laikraščiai, tautininkų partijos susivažiavimas praėjo labai rimtoje ir vieningoje nuotaikoje. Šis susivažiavimas, turint galvoje, kad dabartinė N. Lietuvos vyriausybė yra tautininkų, yra labai svarbus ir reikšmingas, kaip vidaus, taip ir užsienių Lietuvos politikoje. Plačiau žiūrėk pirmame puslapy.

Oficijalus kun. Vl. Mirono paskyrimas vyriausiuoju kapelionu.

„Lietuvos Žinios“ praneša, kad Valstybės prezidento aktu atleistas ligšiolinis vyriausias Lietuvos armijos kapelionas kun. A. Palubinskis, o jo vieton paskirtas dek. kun. Vladas Mironas.

Kultūros Kongresas.

Šio mėn. 30 d. ir liepos mėn. 1 dieną Kaune šaukiamas Lietuvos kultūros metinis kongresas, kuriame numatoma dvi kolektyvinės paskaitos:

1) „Lietuvių tautos kultūros savarankumo problema“. Šią paskaitą skaitys net trys profesoriai: A. Janulaitis, A. Purėnas ir Z. Žemaitis ir

2) „Visuotinis privalomas mokymas“ skaitys prof. K. Šleževičius ir J. Geniušas.

Sveikintinas sumanymas.

Šio mėn. 9 d. nesenai sugrįžusio iš užsienių jaunojo mūsų kalbininko d ro Skardžiaus bute buvo susirinkęs būrelis žmonių, susidomėjusių lietuvių rašomosios kalbos dalykais. Susirinkime dalyvavo: prof. St. Šalkauskis, dr. Pr. Skardžius, Z. Kuzmickis, J. Talmantas, St., Dabušis ir J. Laurinaitis. Susirinkusieji nutarė tuoj po vasaros atostogų pradėti leisti lietuvių kalbos dalykams skiriamą laikraštį, antrašte „Kalba". Į šį laikraštį be grynosios kalbotyros dalykų, bus dedami taip pat straipsniai, paskirti praktiškiems lietuvių rašomosios kalbos dalykams, būtent; žodyno bei rašybos dalykai, didžiųjų lietuvių rašytojų raštų aiškinamieji retesniųjų žodžių žodynėliai ir t. t.

Laikraštis tuo tarpu bus leidžiamas ne rečiau kaip 4 sykius per metus keturių lankų didumo sąsiuviniais. Tačiau jei bus lėšų ir apsčiai straipsnių, laikraštis galės būti leidžiamas dažniau.

„Kalbos" laikraščio redaktorium išrinktas dr. Pr. Skardžius, o į komisiją, kuri rūpinsis techniškais to laikraščio dalykais, išrinkti J. Talmantas ir J. Laurinaitis. Tam laikraščiui bendradarbiauti žadama kviesti prof. J. Jablonskį, doc. J. Balčikonį, S. Čiurlionienę, prof. prel. A. Dambrauską-Jakštą, A. Salį, P. Butėną, Bukotą, St. Naginską, J. Murką, L. Kuodį, V. Kamantauską ir kitus.

Toks gražus sumanymas tik pasveikinti lieka, nes iš tiesų lietuvių kalbai tirti ir mokslo atžvilgiu ją poselėti senai yra reikalingas specijalus laikraštis.

Trečioji dainų šventė 1930 m.

Muzikos ir dainos darbuotojų mintimi ir nutarimu pernai metais liepos mėn. sudarytas Lietuvos Muzikos ir Dainos Centras, atsižiūrėdamas į besiartinančias Vytauto Didžiojo sukaktuves, kurias visa tauta ruošiasi kuoiškilmingiausiai švęsti, jau š. m. sausio mėn. 13 d. yra nutaręs, tų sukaktuvių metais būtent 1930- siais birželio ar liepos mėnesį, suruošti III-ją Dainų Šventę.

Iš Klaipėdos krašto.

Klaipėdos kraštui prisijungus prie Lietuvos, jame liko nemaža vokiečių. Vokiečiai visokiais būdais stengiasi savo gaivalą palaikyti Klaipėdos krašte ir nesigaili tam lėšų. Jie dalina be procentinės paskolas ir dar ilgam laikui; tie pinigai ėjo iš Vokietijos. Reikėtų būti neišmanėliu, kad nesuprasti, kokios tai paskolos, kuriam galui jos duodamos ir kas jas ten grąžins. Buvo tai paprastos dovanos, kad tik stipriau laikytųs vokiečių gaivalas ir trauktų Vokietijos pusėn. Dabar ateina žinių, kad Klaipėdos direktorija uždraudė valdininkams imti tokias paskolas iš Vokietijos. Kas jas ims, tas bus traukiamas atsakomybėn ir dar šalinamas iš vietos.

— Prasidėjo didelis judėjimas pajūrio maudyklose; visi butai ir vilos užimti atvykusių svečių; didžiausis judėjimas pastebimas Nidoje.

— Į Klaipėdos uostą užsuko didelis keleivių laivas. Juo atvažiavo Lietuvon daugiau 100. Laivai su prekėmis—nuolatiniai svečiai.

...yra. Tas pats daroma net aukštosios mokyklos rūmuose, (universitete) kur dažnai vienas kitas profesorius, ant bačkos užlipusio rėksnio tonu, nepašykštėja Lietuvai ir lietuviams „komplementų". Manau lengva suprasti, kaip jaučiasi lietuvis patekęs į tokią mokyklą...

Štai pavyzdys Viln. Univ. profesoriaus Liutoslavskio dvejų paskaitų citatos VI.14 ir VI.15 dienomis. Profesorius filosofas kalbėdamas apie žodžio „tauta" sąvoką ir norėdamas jį apibrėžti, imasi palyginimų, kurie kiekvienam sveikai galvojančiam galėtų sukelti profesoriaus pasigailėjimo, jei jis iš didelio rašto jau eina iš krašto ir neapykantos, jei sąmoningai kalba. Išvadžiodamas, kad tiktai skaitlinga tauta gali kaipo tokia gyventi savystoviai, jis ima už pavyzdį Lietuvą ir vadina ją atskilusia lenkų tautos gimine, maištininke (Litwa to zbuntowane plemię). Toliau „Dziennik Wileński" styliumi vadina Lietuvą banditų šaika (Litwa—szajka bandytów) ir t. t. Tokiais ir panašiais epitetais berdamas prof. vienas turi vilties, kad ateisiąs laikas, kuomet „zbuntowane plemię" vėl prisijungsianti prie Lenkijos ir gyvensianti, kaip prieš amžius. Kitaip juk ir būti negalį. Juk tiek daug Lenkija Lietuvai davusi: ir krikštą ir kultūrą, netgi prisidėjusi prie jos nepriklausomybės sukūrimo (?!). Girdint iš prof. kas aukščiau minėta ir matant tikrąjį gyvenimą, belieka tik ciceroniškai sušukti: o nelaimingas, pasigailėjimo vertas seni-filosofe, kaip ilgai dar tau lemta panašius niekus kledėti?!

V. M.

ištirti Lietuvai „draugiškos" Latvijos skundą del geležkelio Vilnius-Romna linijos neveikimo. Beto ta pati komisija turinti ištirti vietoje kliūtis ir nepatogumus prekybos santykiams užmegsti tarp Lietuvos ir Lenkijos. Tam tikslui, mikėta komisija lankėsi demarkacinėj linijos tirdama padėtį ir Vilniuj.

Reikia čia pridurti, kad dar prieš tai lankėsi Lietuvoje gen. Caudonel'is, kuris taip pat tuo tikslu yra atvykęs. Žodžių pasaulio biznieriams pirmon galvon rūpi gešeftas, o ne gyvieji tautos reikalai ir todel tenka abejoti, kad iš tų lankymųsi įvairių komisijų kas nors gero išeitų.

Nuteista 53 komunistai.

Šiomis dienomis Gardino Apygardos Teismas teisė 69 komunistus, kurių tarpe didžiumą sudaro gudai Teismas nuteisė 53 komunistus, 16 išteisino. Skaitant sprendimą, buvo pakeltas triukšmas, bet pašalinus 12 kaltinamųjų, sprendimas buvo perskaitytas ramiai.

Redakcijos atsakymai.

J. Žiogui. Paduokite prašymą į P. K. U. ir pridėkite motynos gimimo metrikus.

Neprašytam svečiui. Korespondenciją sutrumpinę dedame. Kas del korespondencijos Nr. 24 (30), tai ten nebuvo joks pasityčiojimas, o tik klaidingai paduotos žinios.

VIETOS KRONIKA.

Iškilmingas lietuvių kreditinio kooperativo pašventimas.

Pereitą sekmadienį Didžiojoj g. Nr. 12, kur nesenai buvo Lietuvių Labdarybės Draugijos Centro Komitetas, įvyko naujai atidaryto lietuvių kreditinio koperativo (banko) pašventimas. Apie 7 val. vakarą susirinko gerokas lietuvių būrelis naujai įrengtam banko bute. Pašventimą atliko šv. Mikalojaus parapijos klebonas kun. K. Čibiras pasakydamas kartu pritaikytą tam momentui prakalbėlę. Valdybos vardu padėkojo ir kun. klebonui už pašventimą ir susirinkusiems lietuviams p. P. Karazija ir kartu paprašė atsilankyti kluban, kur buvo paruošta mikli vakarienė. Kaip šventimo laiku, taip lygiai ir vakarienėje viešpatavo labai jaukus ūpas, nesijautė partinių skirtumų, kuriems iš tiesų paskutiniu metu mūsų tarpe darosi ankštu.

Apie šią mūsų ekonominę įstaigą ir jos reikšmę vakarienės metu buvo kalbėta keliolikos asmenų, kurie nuoširdžiai linkėjo naujai lietuvių sargybai Vilniuje kuogeriausio pasisekimo ir klotics.

Kreditinis koperativas pradėjo veikti nuo šio men. 21 dienos. Jo adresas yra šis: Vilnius, Wielka 12 — 1.

Šioje vietoje ir mes linkime kuogeriausio pasisekimo užsibrėžtame tiksle.

Vagys grąso.

Pereitą sekmadienį į pirmadieni naktį yagys užpuolė notaro Bohuševičiaus kontorą ir suterorizavę tarnautojus, išplėšė saugomąją kasą, kurioje buvo lenkų zlotais, doleriais ir aukso rubliais apie 25,000 zlotų sumai. Vagys nepagauti.

Nušovė lenkų mokyklų inspektoriaus padėjėją.

Šio mėn. 23 d. Netoli Naugardėlio rasta miške nušautas keliom kulkom lenkų mokyklų inspektoriaus padėjėjas Stadnikas. Nušovimo priežastys nežinomos, bet manoma kad politinės, nes užmušasai liko visai neapiplėštas, net pinigai nepaimti.

Užautspaudavo cerkvę.

Liskove, Vilkaviškio apskr. tarp provoslavių ir katalikų senai jau ėjo ginčas del cerkvės, kurią katalikai gyventojai reikalavo paversti bažnyčia, o pravoslavai, be abejo, apie tai nė klausyti nenorėjo. Dabar, kaip pranešama lenkų administracijos organai cerkvę užantspaudavo neleisdami provoslavams laikyti pamaldų iki klausimas bus galutinai išspręstas.

Bendrai tenka pasakyti, kad po karo daugelyje vietų kyla ginčių del bažnyčių, kurios Muraviovo laikais buvo pakeistos cerkvėmis. O kaip tenka girdėti katalikų bažnyčios hierarchija taip pat reikalaujanti grąžinti katalikams visas savo metu rusų atimtas bažnyčias.

Universiteto rektorius.

Pereitą šeštadienį Vilniaus universitete senatas savo posėdyje išrinko 19-9|30 mokslo metams rektorių. Rektoriumi išrinktas senasai rektorius kun. prof. Č. Falkowski's.

Lietuvos armijos manievrai.

Lenkų spauda praneša, kad prieš keletą dienų Varėnos apylinkėje girdėjosi Lietuvos pusėje smarkūs kanuolių šūviai. Tai buvę didieji Lietuvos armijos manievrai, kuriuose dalyvavusios visos kariuomenės dalys.

Pasigailėjimo vertas filosofas.

Kas seka šių dienų mūsų krašto gyvenimą, tas aiškiai gali pastebėti, kaip sistematingai siekiama prie lietuvių nutautinimo. Kur prieš karą lietuviškose parapijose pamaldos buvo lietuviškai, šiandien penkiems šlėktoms atsiradus, įvedama pusę ar net du trečdaliu pamaldų lenkų kalba. (Švenčionys, Vasiūnai, Adutiškė ir kt.)

Arba vėl vietų pavadinimai. Nesenai skambėjo žmonų lūpose lietuviškai kaip pav: **Kukutėliai, Antakmenė, Vilkakalnis, Ažušilė,** šiandien naujai pakrikštyti vadinasi **„Kukucie", „Zakamionka", „Zalesie", „Zaborcy"** ir kt.

Nemažiau veikiama ir mokytojų. Atėjus lietuviui vaikeliui į mokyklą pirm negu išmokinti jį „a" ir „b" klausia jo: „kto ty jesteś"? ir vaikas turi atsakyti „polak mały". Antrais ir tolimesniais mokslo metais žengiama toliau. Keliama į padanges visa tai kas lenkiška ir žeminama, kas lietuviška. Pirmoj eilėj kiekvienas mokinys privalo sužinoti, kiek daug Lenkija turi akmens anglių, druskos, geležies, nelaimingąjį Bobos kalną, iš kur teka Visla ir t. t., o apie artimąjį mietą, upę, savo šalį girdi juodai arba nieko.

Bet netik bažnyčioj ir mokykloj taip

Endekai nepatenkinti.

Subankrutavus „Redutos" teatrui Vilniuje, kur jis paskutinius keletą metų formaliai vegetavo, Miesto magistratas pradėjo dairytis, kam čia išnuomavus tuščius teatro rūmus, kad kuodaugiau uždirbus. Pasisiūlė Varšuvos lenkų artistai su Zelveravičiu pryšaky. Rodos kam, bet endekams tik džiaugtis reikėtų taip aukštos kultūros importu, bet kur tau. Paiškėjo, kad Varšuvos artistai atsiduoda sanacija ir socijalizmu. Todel Vilniaus endekai pakėle triukšmą, o juo labiau, kad p. Zelv. mėgina ir „Liutnes" teatrą paverīti.

Žodžiu, mažu pamažu Vilniuje vietiniams lenkams darosi kas kartas ankščiau, ju vietas užima visokie korokiažai, prieš kuriuos, kaip matome jau stoja piestu dar vakar rėkę „wcielenie bez zastrzeżeń".

Laikai mainosi!

Atostogos.

Šio mėn. 27 dieną visose vidurinėse ir pradžios mokyklose prasidėjo vasaros atostogos. Visi moksleiviai išvažinėjo į sodžius. Linksmų atotostogų!

Gaisrų epidemija provincijoje.

Tikrai nesuprantamas yra reiškinys, kuris neramina visą kraštą jau antri metai. Tai gaisrai, kurie Vilniaus krašte neduoda gyventojams ramybės. Nesenai sudegė Ivio miestelis, dabar vėl šio mėn. 21 d. Alšėnų miestelis, kur supleškėjo 27 namai. Ar čia yra pačių gyventojų neatsargumas, ar kokia nors neišaiškinta piktadarybė?

Tyrinėja.

Pereitą savaitę atvyko Rygon Tautų Sąjungos paskirta komisija, kuri turinti

Padėka.

Naujo-Daugeliškio šv. Kazimiero Draugijos Skyriaus artistai, reiškia širdingiausią padėką p. Jurgiui Dimbeliui iš Kazytiškio, už suteiktą mums veltui butą pastatyti viešą lietuvišką vakarą Kazytišky ir už nuoširdžias vaišes.

Vakaro rengėjai.

Šio mėn. 29 dieną Lietuvaičių šv. Zitos Draugijos įvyks

visuotinis narių

susirinkimas

savo bute šv. Mikalojaus g. Nr. 9 vakare 6 v. Dienotvarkė: 1) Revizijos Komisijos pranešimas ir 2) laisvi sumanymai.

Valdyba.

Šio mėnesio 30 d.

Reškutėnuose per Šv. Jono atlaidus Šv. Kazim. skyrius rengia

DIDELĮ VAKARĄ

Programoje:

1) „Pirmasis degtindarys" 6 veiks.
2) „Palaidūnas" 2 veiks.
3) Žaismai ir šokiai

Pradžia 5 val. vakara.

Valdyba.